

ज्ञान अथमाणा पुस्तक शोध

वर्तमान परिस्थिति अतः अहिंसा

• व्याख्याता :

सुप्रसिद्ध कविवर्य

मुनिमहाराजश्री नानयद्रथ

प्रकाशक

महावीर साहित्य भट्टर

પ્રકાશક —
 લક્ષ્મીચંદ્ર ઝવેરચંદ સધવી
 મત્રી
 મહાવીર સાહિત્ય મંદિર,
 માણેકચોક અમદાવાદ

પહેલી આવૃત્તિ]

સવત ૧૯૯૨

[પ્રત ૫૦૦૦

મૂલ્ય બે આના

[જવલ્યા કુંડમાં જશે]

મુદ્રક

કાન્તિલાલ વાડીનાન પરીખ
 ધી સૂર્યપ્રકાશ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ
 પાનકોરનાકા — અમદાવાદ

આભારદર્શન

આ આવૃત્તિના પ્રકાશનનું તમામ ખર્ચ
સાહિત્યપ્રેમી શ્રીયુત જ્ઞાલાનભાઈ રામજી માગરોળ
વાળા તથા શ્રીયુત કિરચભાઈ ખેતરી રાજકોટવાળા
તરફથી મળ્યું છે એટલે તે કૃતચતા બદલ આ મરથા
તેમની મંપૂર્ણ આભારી છે

મનો

મહાવીર સાહિત્ય પ્રકાશન મદિરા

પ્રકાશકનું નિવેદન

અમારી સરચાએ ધાર્મિક સાહિત્યની વાનીઓ પીરસવા માટે ભગવાન મહાવીરના મૌલિક સાહિત્યના પ્રકાશનનું ખ્યેય રાખ્યું છે અને તે વાનીઓ યથાર્થ રૂપે પચે અને જીવન સદાય રસમય રહે તે ખાતર સામાજિક સાહિત્ય બહાર પાડવાનો પણ તેણે નિરધાર કર્યો છે આ રીતે મહાવીર સાહિત્ય પ્રકાશન મંદિર બે પ્રકારની સામગ્રી પૂરી પાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યું છે

ભગવાન મહાવીરનું મૌલિક સાહિત્ય જોટલું જનતાને સર્વેન્માપી રુચિકર નીવડ્યું છે તેટલું જ આ સામાજિક સાહિત્ય પણ નીવડતું જાય છે, અને જે રીતે તે સાહિત્યની સાહિત્યક્ષેત્રના વિદ્વાનોમાં કદર મર્ધ છે તે રીતે આ સાહિત્યની પણ થતી જાય છે તે જોઈ અમારો હિતમાહ તીવ્ર વેગે આગળ ધપે છે

અમારી સાહિત્યક્ષેત્રમાં સેવા બજાવવાની અભિલાષાને પ્રત્યેક વાચકો અપનાવી શકે છે તે અમારે માટે અતિ સ્તોષની વસ્તુ છે આથી જ ઉત્તરોત્તર અધિભારિક સુદર અને સરતા સાહિત્યની સામગ્રી પીરસવાની ભાવના અનાયાસે ફલિત થતી જાય છે

ઘાનમ ઘમાળાનું 'આદર્શ ગૃહસ્થાશ્રમ' એ પ્રથમ પુષ્પ હતું એ પુષ્પે અમને આશાતીત વિજય અપાળ્યો છે 'આર્શ ગૃહસ્થાશ્રમ' ખરેખર સાહિત્યક્ષેત્રમાં અને ગૃહસ્થજીવનમાં એક આદર્શ રૂપ નીવડ્યું છે તેથી મજ્જમાબધ પ્રચરિતઓ પુસ્તકના ત્રેમી પાઠકોએ પાઠવી છે માત્ર એ જ માસમાં ૩૦૦૦) પુસ્તકોના ઉઠાવ પછી બીજી આવૃત્તિ દમણા બહાર પડી ચૂકી છે અને ત્યાગમાહ બીજા બે પ્રકાશનો બહાર પડવા પછી તેજ શતાવધાની પકિત શ્રી સૌભાગ્યમદ્રજ મહા

રાજના ગુરુદેવનાં વ્યાખ્યાનોની પ્રસાદીનું આ નવું પુસ્તક ચતુર્થ પુષ્પરૂપે આ સંસ્થા તરફથી પ્રસિદ્ધ થાય છે

આ વ્યાખ્યાનો કેટલા ઉપયોગી છે તેનો સાચેની પ્રસ્તાવના પરથી જ ખ્યાલ આવશે આજે વ્યવહારુ અર્થસા આપણા જીવનમાંથી પરવારતી જાય છે, તે વખતે એક સુપ્રસિદ્ધ વક્તા અને કવિવર જોન મુનિશ્રી નાનચંદ્રજી મહારાજના આ વ્યાખ્યાનોમાંથી આપણને માર્ગ દર્શક થઈ પડે તેવી પ્રેરણા મળે એ કેની આત્મની વસ્તુ છે !

આપણને આ સાબ આપવા માટે તે મુનિમહારાજશ્રીનો ઉપકાર તો અવર્ણનીય જ ગણાય. પણ માથેસાથે આ પ્રકાશનનું તમામ ખર્ચ આપી અમારી મેર્યાદાદાર આ પ્રકાશન પ્રકાશિત કરાવનાર એ જાને સાહિત્યપ્રેમી બહુઓનો ઉપકાર પણ કઈ ઓછો નથી

આ પુસ્તકની પ્રસ્તાવના મુનિશ્રી શ્રી જીવદયા મહાજી અને મુનિશ્રી અખિલ ભારત જીવદયા પંચિવદના મદદનીશ મત્રી તથા 'જીવદયા' અને 'ગોબ્રાસ' પત્રના તત્રી તેમજ જીવદયા અને ગૌરહા વિષયક અનેક પુસ્તકોના કર્તા શ્રી જયતીવાન નારદલાન માન્કર બી એ જેવા મહાન જીવદયાપ્રેમીએ લખી પુસ્તકની શૌભામી કરેલ શબ્દ માટે અમે તેમનો આભાર માનીએ છીએ

મત્રી

આ વ્યાખ્યાનો 'મુમર્ષી સમાચાર,'
 સૌજ વતમાન ગોમામ,' જીવ્યા'
 કલ્યાદિ પત્રોમાં આવી મયાં દનાં
 આ વ્યાખ્યાનોની ઉપરોગિતાના
 ગોમેરથી આવના નિવેદનપત્રોને
 લક્ષમાં લઇ આ વ્યાખ્યાનો દ્વરત
 જ છપાયાં છે અને પ્રચાર એ
 તેનો મુખ્ય હેતુ છે અમુકે અપાતાં
 સાહિત્યનો પ્રાય કચરાપટીમાં ઉપયોગ
 થાય છે તેથી મુદ્દમ રાખવામાં આનું
 છે અને તેની વસુલ કિંમત જીવ્યા
 અને ગોમામને આપવાનું એ ખર્ચ
 ફાતાઓએ નક્કી કર્યું છે

પ્રકાશક

અહિંસા પરમો ધર્મઃ ॥

પ્રસ્તાવના

જગતની અહર નીતિ માનવજાતિના ઐહિક અને પાર-
લાકિક કલ્યાણના સાધનરૂપ જે અનેક વિભૂતિઓ પરમાત્મા
નિર્માણ કરે છે તે માટેની એક વિભૂતિ જૈન મુનિશ્રીના
અહિંસામતધારી અચલ વૈરાગ્યયુક્ત, ચારિત્ર્યવાન માધુ,
મુનિશ્રી છે જ્ઞાન, દર્શન અને વિશુદ્ધ ચારિત્ર્યથી સજ્જ
થયેલા એ મહાન આત્માઓ માનવજાતિ માટેની કીર્તિ
સપત્તિ છે, અને તેમના જ્ઞાન, તપ અને ચારિત્ર્યના પ્રભાવ
વડે જનતા પોતપોતાનું અભીષ્ટ સંપાદન કરી શકે છે

ચાલુ સાલમા ઘાટકુપર ખાતે ચાતુર્માસ દરમિયાન
પધારેલા પૂજ્ય મુનિમહારાજશ્રી નાનચંદ્રજી સ્વામી પણ
એવી જ એક વિભૂતિ છે, તેમ કહેવામા અતિશયોક્તિ નહિ
ગણાય શુર્ચનાત્રીમતા મોદે યોગમ્મદોઝમિજાયતે' તે મુજબ
પૂર્વજન્મમા યોગીની અપૂર્ણતાને કારણે કુલીન કુટુંબમા
એઓશ્રી જન્મ્યા, ને જન્મતાની સાથે જ તેમને વૈરાગ્યનો
પૂર્વજન્મસંચિત ખજાનો માપડ્યો હોય તેમ આવશ્યક
વિદ્યાભ્યાસને અતે તેમના ગુરુવર્ય પૂજ્ય આચાર્યમહારાજશ્રી
દેવચંદ્રજી સ્વામીના સદુપદેશથી તેમનામા વૈરાગ્યની લાવના

મજબૂત થતા જ ૨૪ વર્ષની યુવાન વયે લોગલિપ્સાને બદલે તેમને ત્યાગ જિજ્ઞાસા લાગી અને તીવ્ર મધનને પરિણામે સગપણ થયેલી કન્યાને તણ, સસારનો ત્યાગ કરી તેમણે દીક્ષા લીધી.

શ્રવણ, મનન અને નિદિધ્યામન વડે તેઓ જૈન તત્ત્વજ્ઞાનમાં નિપુણતા થયા એટલું જ નહિ પણ અન્ય ધર્મોના સિદ્ધાન્તોનો ઊંડો અભ્યાસ કરી ધર્મના સનાતન મત્યો લાલી શક્યા સંપૂર્ણ વૈરાગ્ય અને જ્ઞાન વડે આ બાળપ્રદક્ષિણારી મુનિમહારાજે જગતના કલ્યાણઅર્થે પોતાના એ દિવ્ય પુરુષાવાનો પ્રારભ કર્યો તેમના એ સહજ અને અભ્યાસજન્ય જ્ઞાને તેમનામાં કાવ્યશક્તિનું નિરૂપણ કર્યું તેમના અનેક કાવ્યો ભાવપૂર્ણ ઉપદેશથી તર બોળ હોઈ વાચકને પ્રિય લાગે છે.

ધર્મસિદ્ધાન્તોના તેઓ પ્રખર ઉપદેષ્ટા હોવા છતાં સામાજિક કેળવણી અને વ્યાવહારિક જ્ઞાન માટેની તેમની પ્રેરણાએ અનેક સંસ્થાઓને બળ આપ્યું છે પ્રભુ મહાવીરનો અહિંસાનો મહામત્ર એમનો જીવનમત્ર હોઈ એ મેત્રમાં તો તેમની સેવાઓ અપ્રતિમ હોય એ સ્વાભાવિક છે આટલું છતાંયે તેઓશ્રીનું નિરસિમાનપણું અને ગાંધીયં એમનામાં દિવ્યતાનો સચાર કરે એ દેખીતું છે વર્તમાન યુગમાં બંધબેસતી શૈલીથી તેઓશ્રી પોતાના અનુપમ જ્ઞાન વડે સચુક્તિ ઉપદેશ આપી રહ્યા છે અને તેમના વ્યાખ્યાનો લોકપ્રિય હોવા ઉપરાંત માર્ગદર્શક અને પરિણામકારક પણ બને છે.

તેઓશ્રીના આવા જ એકાદમે વ્યાખ્યાનોના વર્ત-
 માનપત્રોમા પ્રગટ થયેલા અહેવાલે તેઓશ્રીના દર્શન
 માટેની અલિલાપા મારામા જાગૃત કરી મહુને જીવદયાની
 દીક્ષા આપનાર હિંદુભરમા જીવદયાની હિલચાલને જળ
 આપનાર અને મુંઝઈ જીવદયા મડળીના માનવતા સ્થાપક
 અને પ્રમુખ શ્રીમાન શેઠ લાલુભાઈ, દીપચંદ્ર ઝવેરી જેઓ
 આ સમયે વલસાડ હતા, તેમજુ પણ એ અહેવાલે એટલુ જ
 ધ્યાન ખેંચુ અને તેમની આજ્ઞાથી પૂજ્ય મુનિમહારાજ-
 શ્રીના દર્શનની મારી અલિલાપા કર્તવ્યમા પરિણમતા
 હુ તેઓશ્રીનો દર્શનાર્થે એક રવિવારે ઘાટકુપર ગયો
 હતો ઘાટકુપર ખાતેના ઉપાશ્રયમા અગાઉ પણ મારે
 જવાનુ બન્યું હતું પણ આજે મને એ ઉપાશ્રયમા દિવ્ય
 ચૈતન્યનો ભાસ થયો જેમ એક મદિરમા ભાવનાપ્રેરિત
 અનેક વ્યક્તિઓ દર્શનનિમિત્તે આવેલથ, તેમ આ સ્થળે
 દેશદેશાવરથી ગરીબ, તવગર વ્યક્તિઓ દર્શન માટે આવતી
 હતી તુરત જ મહુને પૂજ્ય મહાગજશ્રી બિરાજતા હતા
 ત્યાં જવાની તડ મળી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર્યના ઊંડા
 પ્રભાવનો તુરત જ મને ભામ થયો અહિં સારી નિર્મળ ભાવના
 નેત્રો અને વાણીદ્વારા ઝરવા લાગી ગરીબ કે તવગરની
 સાથે સમાનભાવે પ્રેમથી જ્ઞાનની વાતો કરવાની તથા તેમના
 સ્વભાવ વડે દર્શને આવનાર દરેકને દર્શનના પ્રત્યક્ષ લાભ-
 રૂપે જ્ઞાન અને શાન્તિ મળતી દેખાઈ તેમની વાતચીત
 પણ તેમના ઊંડા જ્ઞાન અને જનકદયાણુની ઉત્કટ ઇચ્છાની
 અનુકંમણિકારૂપ હતી જીવદયા અંગેના તેમના લેખના

અનુદાનમાં, ન્યાનિક પરિસ્થિતિ સખધમાં અને કેટલીકવાર ચીત થતા મૂળ પ્રાણીઓ પ્રત્યે આલતા અત્યાચારો અને તે અટકાવવાના માગો સખધમાં સેવા કરવાની તેઓશ્રીની ઉત્ક્રાંતિ જણાઈ આવી, તેઓશ્રીના વ્યાખ્યાનોનો એ જ મુખ્ય વિષય બન્યો, અને તે બચકર હિંસા અટકાવવા નાટેના માગો શોધવા એ એમના વિચારનો મુખ્ય મુદ્દો અને હર્તવ્ય બન્યા.

આવા મહાન પુરુષના મનનીય વ્યાખ્યાનો ઘેરઘેર વંચાય ત્યારે જ પરિણામકારક નીવડે એ દેખીતું છે એ જ કારણમ્મ આ પુસ્તિકાના પ્રકાશકો તેને પુસ્તિકારૂપે પ્રગટ કરવા પ્રેમયા એ અભિનંદનીય છે.

તે પ્રકાશકોએ આ લેખોની પ્રસ્તાવનારૂપે કાઈક લખવા મને આશ્ચર્ય કયો, એ એમનુઓદાય સૂચવે છે અને મારે માટે એ સદ્ભાગ્ય છે જોકે વાસ્તવિક રીતે અહિંસા જેવા સર્વમાન્ય વિષય અંગેના અહિંસાના પરમ ઉપાસક અને જ્ઞાની, પૂજ્ય મુનિમહારાજશ્રી નાનચંદ્રજી સ્વામી જેવા વિદ્વાન વક્તાના મયુક્તિક અને આધારપૂર્ણ વ્યાખ્યાનોને પ્રસ્તાવનાની આવશ્યકતા ન હોય, એટલે આ લેખમાં પ્રસ્તાવનારૂપે કાઈ ન જણાય પણ પ્રશ્ન સામગર એજ વિચારોનું પ્રતિપાદન જણાય તો તે હનતવ્ય ગણાશે.

વસ્તુદર્શન

આ પરિકામાંહેના લેખો કેટલાએક નમ્ર સત્યો પ્રકાશમાં લાવે છે એ વ્યાખ્યાનોમાં મુક્તિવાદ સાથે દલીલો

અને આધાર પણ સંપૂર્ણ છે જીવદયા અને ગૌરક્ષા માટેની ઉચ્ચ ભાવના શબ્દે શબ્દમા પ્રકાશે છે, એ ઉદ્દ્યોધન પ્રેરક અને માર્ગદર્શક હોવાને કારણે ભાવનાને સમર્થ અને સક્રિય બનાવે તેવા છે સામાન્ય વક્તાઓને અગમ્ય એવું સ્પષ્ટ વક્તવ્ય એ વ્યાખ્યાનને સચોટ ને અસરકારક બનાવે છે માત્ર બાહ્યોપચારદ્વારા ધર્મભાષના, વિચાર અને વર્તનમા પરસ્પરવિરોધી એવી દ્વાલિક ધર્મભાવનાની આત્મવચના એ વ્યાખ્યાનો ખુદલી પાડે છે સમય અને મંજોગોને અનુકૂળ વિચાર પર પગએ એ વક્તવ્યોને આકર્ષક બનાવ્યા છે એ નિ સદેહ છે

દૂધાળા જાનવરોની ભયકર કતલ સળધમા વ્યક્ત કરેલા ઉદ્દગારો મનનીય છે મુળર્થ જેવા શહેરોમા શહેરીઓને દૂધ પૂરુ પાડવા માટે જ ગામડાઓમાથી ઘસડાઈ આવતા જીવન જાતિવત ગાયો, ભેસો વિગેરે દૂધાળા જાનવરો ‘દૂધ પૂરુ પાડવા માટે જ’ વસૂકી ગયા બાદ કતલખાને ઘસડાઈ જાય એ ઘટના ધર્મધ્વસક તો છે જ, પણ સમગ્ર દેશને નૈતિક અને આર્થિક અધોગતિને માર્ગે પણ ઘસડી જનારી છે આજે એ બિચારા પરમઉપકારી નિદોષ જાનવરો કપાય છે, પણ એ જ મમજવા જેવું છે કે તેની સાથે જ દેશના અને માનવ જાતિના ઐહિક અને પારમાર્થિક કલ્યાણના દગ્ગવાળ બધ થતા જાય છે અને એ ઉપકારી જાનવરો ગામડામાથી ઘસડાઈ જતા, સાધન-વિદ્યો પેડુત અને તેનું કુટુંબ ભૂખમરાના પાનમા સપડાઈ, રિખાઈ રિખાઈને મરે છે

ગામગા એ શહેરના વેપારની ખાણ હોવાથી, ગામડાના પાયમાલી શહેરના વેપાર અને શહેરોએ પાયમાલ કંઈ દેખીતું છે અને તેથી જ આને ગામડેગામડે અને શહેરે શહેર માં ભૂખમરાથી લાખો અને કરોડો માણસો રિણાય છે અને અંગે મરણ પામે છે મૂગા પ્રાણીઓની ભયંકર કતલનું આ ભયંકર પરિણામ કોઈ પણ મહદંત્ય માણસને આઘાત પહોંચાડી શકે છતાં એમ થતું નથી એ હંમેશા ચાલતી કતલ સાબિત કરે છે એટલું સ્પષ્ટ છે કે આ ભયંકર કતલ એ માન મૂગા જાનવરોની જ કતલ નથી પણ હિંદની પ્રજાની પણ છૂપી કતલ છે

બીજી રીતે વિચારતા, જેમ માસાહાર માટે થતી કતલ માટે માસાહારી જવાબદાર છે તે જ ન્યાયે શહેરો એ અને દૂધ પૂરું પાડવા માટે જ ગામડામાંથી શહેરોમાં ઘસડાઈ આવતા દૂધાળા જાનવરોની ભયંકર કતલ માટેની જવાબદારી તે જાનવરોનું દૂધ ખાનાર પર રહે છે કેમકે એ દેખીતું છે કે જે મુળથી શહેર એ દૂધ ખાવાનું બંધ કરે તો ગામગામાંથી વિધાયેવી ભેંસો આવે નહિ, અને તે વસૂદ્ધી ગયેલી ભેંસો કતલ માટે વેચાય નહિ પૂજ્ય મહારાજશ્રીના પ્રથમ ઉદ્બોધનમાં આ વિષય અંગેના બધા મુદ્દાઓ મચોટ અને સ્પષ્ટ રીતે કહેવાયા છે કે જે સ્પષ્ટ વક્તવ્ય કોઈ ગૃહસ્થ લેખક અગર વ્યાખ્યાતા ભાગ્યે જ કરી શકે હિંસા કરવી, કરાવવી અને હિંમાને મન, વચન કે કર્મથી અનુમોદન આપવું એ એક સરખું પાતક સમજનાર સમાજ કે પ્રજા ઉપર્યુક્ત રીતે હિંસાને સીધું ઉત્તેજન આપતા છતાં પોતે અહિંસક છે એમ માને, એ આત્મવચના કોઈ ધર્મના સોનેરી સૂત્રોને બાંધા પાડે છે, એટલું જ નહિ

બદકે એ તેને નિશ્ચેષ્ટ બનાવે છે એ સબધમા શ્રી મુનિ મહારાજે કહેલું છે

વળી હિસાના ગુનામા મદદગાર હોવા છતાં પોતાના પૂર્વજન્મના પુણ્યકર્મને પરિણામે, આ જન્મમા મળેલી સપત્તિ મારફતે થતી મોટી કમાણીમાથી ફાજલ રહેતી મોટી રકમોનો એકાદ ટોઠો અભયદાનનો પવિત્ર કાર્ય માટે દુકડા રૂપે ફેંદી નિર્મળ જીવદયા પાળવાના પુણ્યની ઠે ચશની આશા રાખવી, એ પણ કાટાણું વૃક્ષ રોપી તેને સુવર્ણનું ખાતર આપીને આખાના ફળની આશા રાખવા સમાન અસંભવિત પુરુષાર્થ છે જેમ એક ખૂન કરનાર કે ખૂન કરવા માટે ઉત્તેજન આપનાર ન્યાયાધીશને લાચરૂથત આપીને ગુનાની જવાબદારીમાથી કાયદાની દૃષ્ટિએ છૂટી શકતો નથી, તેમ જ ઈશ્વરી ન્યાયાધીશને પણ હિંમતે ઉત્તેજન આપવું ચાલુ રાખીને અહિસાના કાર્યો માટે જૂજ દુકડાઓ મદદ તરીકે આપીને છેતરી શકાયો નહિ

આવી દામિક માનવતા કે જીવદયા હિંસા અટકાવવા માટે સફળ થતી નથી એટલું જ નહિ બદકે હિંસા અટકાવવાના પ્રયાસોનું નૈતિક બળ ઘટાડે છે પૂજ્ય મહારાજશ્રીએ પોતાના પ્રવચનમા વ્યાવહારિક ઉદાહરણો વડે સરળ પણ સાર્થવતી ભાષામા જે બધું કહેલું છે તે ખરેખર મનનીય છે

હિંદુધર્મના સર્વમાન્ય શાસ્ત્રોના આધારભૂત ધર્મશ્રદ્ધોમાહેથી અહિસાને પોષક એવા જે સપ્રમાણ મુદ્દાઓ રજૂ થયા છે તે મહારાજશ્રીના ઇતર ધર્મના સૂક્ષ્મ અભ્યાસ અને મથનની અનુક્રમણિકા છે એ શાસ્ત્રોના આધારે, અહિસાના સિદ્ધાન્તના પ્રતિપાદનની

સાથે જ મુખ્ય સિદ્ધાન્તોને અગે પણ દરેક ધર્મ કે સપ્રદાયમા સત્યસામ્યતા હોવાની મહારાજશ્રીનું વક્તવ્ય સ્પષ્ટ પ્રતીતિ પૂરી પાડે છે

મહારાજશ્રીનું આ ઐહાર્ય અન્ય સાપ્રદાયિક ધર્મોચાર્યો માટે અનુકરણીય ગણાય જેમ સારો વકીલ કે યેરિસ્ટર, પોતાના મુદ્દાના પ્રતિપાદન માટે રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાઓનો આધાર ટાકે તેમા તેની શ્રેષ્ઠતા છે તેમ જ ધર્મોચાર્યો, અન્ય ધર્મના આધારોનો સર્વમાન્ય સનાતન સિદ્ધાન્તોના પ્રતિપાદનને અગે ઉપયોગ કરે, એ ધર્મોચાર્યો માટે ગૌરવ-સમાન છે અને સિદ્ધાન્તોના પ્રતિપાદનને પુષ્ટિ આપનાર છે

અહિંસાના સિદ્ધાન્તો સર્વમાન્ય અને સર્વદેશીય હોવાને કારણે પણ તેનું મહત્ત્વ વિશ્વવ્યાપક છે રાષ્ટ્રાય કે આંતરરાષ્ટ્રીય ઐક્ય માટેનું એ સગીન સાધન છે સામાજિક સળધો તેમજ વિશ્વજયુત્ત્વ માટેની એ મજબૂત સાકળ છે સમાજ, સપ્રદાય, પ્રજા, રાષ્ટ્ર અને વિશ્વની મુખ્યવસ્તુઓ એ ‘Master Key’ સાર્વભૌમ ચાવી છે એ અક્ષય કટપવૃક્ષને આધારે આજે પાશ્ચાત્ય પ્રજા અભીષ્ટ સપાદન કરવાનો પરમપુરુષાર્થ કરે તે વખતે કટપવૃક્ષના અધિકારી ધર્મોના અનુયાયીઓ તેની કિંમત ન મમળે અગર તો તેની જ્યોતિને દાહિક વતનથી આળી પાડે, એ આત્મઘાતની જ નીતિ ગણાય

ભારતની દિવ્ય સંસ્કૃતિનો વારસો ધરાવનાર ભારતની સાપ્રત પ્રજા એ આત્મઘાતના માર્ગે આગળ ન જાય તે માટે મહારાજશ્રી જેવા સસ્કારી સાધુઓના ઉદ્દેશોધનો દીવાદાહીરૂપ નીવડશે ભારતની જનતામા ગામડેગામડે અને ઘેરઘેર જ્યારે આવા દયાના દિવ્ય સંદેશો પહોંચશે

ત્યારે જ અહિંસાની નિર્મળ લાવનાની જ્યોતની આડે, સમયના પ્રભાવે જામેલા વિષમ જ્ઞાનના કે અજ્ઞાનના પડખો તૂટશે અને અહિંસાની સુવર્ણમયી જ્યોત અખડ પ્રકાશશે.

જેમ મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું છે કે ગોરક્ષા એ યુગ-ધર્મ છે, તેમ જ સક્રિય અને નિર્મળ અહિંસા એ યુગ-ધર્મની તાત્કાલિક આવશ્યકતા છે હિંસાત્મક આચારો અગર લાવનાશૂન્ય દાનથી ધર્મરક્ષણ થવું મુશ્કેલ છે હાદ્દિક લાવના, વિચાર અને આચારની એકતાથી જ ધર્મ સાર્થક બનશે હાદ્દિક સક્રિય લાવનાપ્રેરિત વિશુદ્ધ આચાર એ જ ધર્મનો પ્રાણ છે એવી લાવના કે આચાર-શૂન્ય ધર્મ એ ચૈતન્ય વગરના કલેવર સમાન મૃતપ્રાય ગણાય એ લક્ષ્યમાં રાખી માનવધર્મના એ અર્વામાન્ય સિદ્ધાન્તનું મન, વચન અને કર્મથી જગતભગ્ના પરિપાલન થાય એ જ પરમાત્મા પ્રત્યે 'પ્રાર્થ'ના છે અને એ જ મહારાજશ્રીના ઉદ્દેશોધનનો અને આ પ્રકાશનનો હેતુ છે.

ભક્ત તુકારામના શબ્દોમાં કહેતા જગાડ્યા કલ્યાણી સતાડ્યા વિભૂતિ । દેહ કષ્ટચિત્તી ઉપકારે ॥ ૧ ॥ તુકામ્હણે સુખ પરાડ્યા હૈ૦ । અમૃત હૈ મુલે અવતસે ॥ ૨ ॥

આ વસ્તુ મહારાજશ્રીએ જગતના અનંત જીવોના વહ્યાણુ અર્થે પોતાના શારીરિક સુખોનો ભોગ આપી, પરદુ ખેડુ ખી અને પગસુખે સુખી માની, પોતાના વ્યાખ્યાનો-દ્વારા જ્ઞાનરૂપી અમૃતની લહાણી આપી સિદ્ધ કરી બતાવ્યું છે “પરોપકારાય સતા વિભૂતય ॥ ધન્ય હો એ વિભૂતિને!

વિનંતિ

જયન્તીલાલ નારદલાલ માન્કર
(મુંબઈની શ્રી જીવદયા મંડળીના આસિસ્ટન્ટ સેક્રેટરી)

ગાસેવા એ આજનો યુગધર્મ

અહિંમાના આશારો અને દયાવર્મના
જડાધારીઓએ આજે શુ કરવું ઘટે ?

શ્રીમતી અને ધીમતી બનેને અર્પવં અદ્વૈતોષિત

[હાલમાં સુપ્રસિદ્ધ વક્તા મુનિમહારાજશ્રી કવિવર પંડિત
શ્રી નાનચંદ્રજી સ્વામી તેમના સત્તાવધાની ૫ મુનિશ્રી સૌભાગ્યચંદ્રજી
આદિ દિવ્યમંડલી સાથે બાટકુપર ખાતે મિરાજે છે તેઓ એક
જૈન સંપ્રદાયના એક મુનિ હોવા છતાં તેમનાં વ્યાખ્યાનો એટલા જવા
છે કે સર્વમાન્ય અને યુગપ્રભાવવાળા છે કે તે વ્યાખ્યાનોથી આકે
શીર્ષને મનઃ પરંચોમથી અને મુગ્ધથી સર્વસામાન્ય જનતા આવે
છે અને સાબ લે છે હાથ તેઓશ્રી નર રવિવારે પ્રવચન કરે છે
તેમતો યોગે ભાગ અહીં ઉત્પૂન કર્યો છે મુગ્ધ સમાચાર]

આત્મજ ધુઓ અને માતાઓ !

હિન્દુધર્મ જૌદ્ધધર્મ કે ઈતર સૌ કોઈ ધર્મને
મૂળપાયો જ અહિંસા છે જૈનધર્મની ઉદાર અહિંસા તો

જગપ્રસિદ્ધ છે એથી જ આપણે જૈનો અને હિંદુઓ હંમેશા
'અહિંસા પરમો ધર્મ' ના બહુગાઓ કૂકી રહ્યા છીએ
છતાં આજે આપણે કેટલા નિષ્કુર—પ્રત્યક્ષ નહિ છતાં
પરોક્ષ—કેટલા નિર્દય વૃત્તિવાળા બની ગયા છીએ તેનો
તમને 'આજની પરિસ્થિતિ' અંગે આપણું કતીવ્ય' નામના
વિષયમાં આજે હું ખ્યાલ આપવા માણું છું
સેકડો કતલખાનાઓ શાથી?

જે દેશમાં આટલી બહોળી પ્રજા દયાપ્રેમી હોય,
જે દેશમાં મોટે ભાગે ગાયમાતાનું પૂજન થતું હોય, તે
દેશમાં સેકડો કતલખાનાઓ ચાલી રહ્યા હોય એ શક્ય છે? હું
તો એમ માનું છું કે જ્યાં દયાપ્રેમી માણસોનો નિવાસ હોય
ત્યાં હિંસા, અને તે પણ સેકડો દૂધાળા જનધરોની હિંસા
હોઈ જ શકે નહિ અહિં સક એટલે માત્ર હિંસા ન કરે તે,
તેવી સકુચિત વ્યાખ્યા આપણે કરી નાખી છે, અને તેને જ
પરિણામે આપણે આપણા સમૃદ્ધિ ધન, સંસ્કૃતિ અને ધર્મ
સૌ કંઈ ગુમાવ્યા છે

કતલખાનાઓની સખ્યા

માત્ર એક મુખ્યમાં જ કુલો અને વાદરા જેવા બે
મોટા કતલખાનાઓ ચાલે છે જેમાં હજારો નાના મોટા
કુકડા, મરઘા, બકરા બાદ કરીએ તો પણ લગભગ સેકડો
ગાયો ને ભેસો જેવા દૂધાળા પ્રાણીઓની હંમેશા કતલ
થઈ જાય છે માત્ર બગાળ ધંધાકા તરફ નજર
નાખ્યો તો કલકત્તામાં પાંચ કતલખાના ચટ્ટગામ
જિલ્લામાં ૧૩, મુર્શિદાબાદમાં ૫, બાલ્ટાજિલ્લામાં ૨,

હાવરા જીલ્લામાં ૧૩, ઢાકા જીલ્લામાં ૨, રાજશાહી શહેરમાં ૩, માધ્યમેનસિહ જીલ્લો ૨, એ સિવાય સીરાજગજ, પાલના, ચશોવરમાં, મિઠનાપુર, ખડગપુર, ખાદુડા, વિપ્લુ, ઢિના જપુર, દાઈલીંગ જીલ્લો, વર્ધમાન જીલ્લો, ફરીધપુર, ટિપેરા જીલ્લો, ચોવીશ પરગણા, નવાખાલી જીલ્લો, બીર-ભૂમ જીલ્લો, રગપુર, એ સત્તર સ્થળે કતલખાનાઓ છે અને છૂટક પારાવાર દૂધાળા જનવરોની કત્લે હમેશા થાય છે આવા મોટા નામચીન દર કતલખાનાઓ છે કલકત્તામાં હમેશા સવાર ઉગે અને લગભગ ૫૦૦ ગાયો અને બેસો એ કતલખાનામાં દાખલ થાય જ્યારે માત્ર બગાલમાં આટલા બધા કતલખાનાઓ છે ત્યારે આખા હિંદુસ્તાનમાં કેટલા હશે તે તમો સમજી શકો છો આટલા કતલખાનાઓ જે દેશમાં ચાલતા હોય તે દેશ અહિંસા અને દયાની માત્ર વાતો કરે તે કેટલું બધું બેહુદુ છે ?

કતલખાનાના ભાગીદારો

એ કતલખાનાના જીમેદાર હિંદમાં વસનારાઓ ! તમે પણ વધુઓછા પ્રમાણમાં છો હું જાણું છું કે આ સાબ-જતા જ તમો ખજાળજીઓ, તમારું હૃદય દુભાશે અને તમે શકા પણ કરશો અને ઉશ્કેરાશો, પરંતુ હું જે કંઈ કહેવા માગું છું તે તમે શાંતિથી સાંભળશો તો તમોને ખાતરી થશે કે તે બાબત તદ્દન વાસ્તવિક અને નમ્રસત્ય છે

તમે દૂધ પીઓ છો, વેલન્ટેનલ ધીની મીઠાઈઓ હોયો હોયો ખાઓ છો, સુદર કોમળા ચામડાના બેડાઓ

પહેરીને ચમચમ રતા ફંગે છે મુલાયમ પાકીટો, ને પટાઓ વાપરે છે પણ એવી એવી ચામડાની અનેક ચીજો શાની બને છે ? તમારા બાળકોના હાથમાં મૈદ્યર્થભર્યા વિવિધ રમઝડા થોભા ગદ્દા છે તે શાના છે ? તમારા વ્યાપારી ચોપડાના ચામડાના પુઠા ગાના છે ? તમારા હાત માફ કરવાના ધ્રગ, શ્રીઓને પહેરવાની ચુડીઓ, આ બધું કયાથી આવે છે ? તેનો તમોએ કદીયે વિચાર કર્યો છે ? એ બધું હબરો ફવાળા ને ઉપકારક પશુઓની કતલ વવાથી જન્મે છે, તેનો જો તમે સતત ઉપયોગ કરતા હો અને કુતરાને રોટલો અને બીલાડાને દૂધ પાડી અમો દયાળુ છીએ એમ માની લેતા હો તો એ તમારો કેટલો ભ્રમ છે તે તમારે સમજી લેતા શીખવું જોઈએ

જે પોતાના હાથેથી જીવોને મારતા નથી પરંતુ આવા પ્રકારે તેને અનુમોદન આપે છે તે પોતાને અહિંમક કહેવડાવાને લેગપણ લાયક નથી, અને જો તે કહેવડાવાતા હોય તો તે કેવળ ભ્રમ છે

દૂધાળા જનવરોનો ઉપકાર

દૂધાળા જનવરોની હિંસામાં માત્ર તેમની જ હિંસા નથી પણ તેના નેકડો નિર્દોષ બચ્ચાઓ અને સાથે સાથે ગરીબ માનવ જાતની પણ હિંસા છે જે ગાયો દૂધ, મલાઈ, માખણ અને ઘી જેવા પૌષ્ટીક પદાર્થો પૂરા પાડી, તમારા બાળકોને પુષ્ટિ આપે, જીવન આપે, જેના દાણ,

મૂત્ર જેવા તુચ્છ પદાર્થો પણ અતિ અતિ ઉપયોગી હોય તે ગાયમાતાઓની કત્વ અને તે પણ આ ભારતવર્ષ મા-સ સ્કૃતિ અને અહિંસાના પોષક અને પૂજક દેશમાં હડ-ચોક થાય, અને તેની સામે દયાધર્મી કહેવગવાતા આપણે આખર્મીઆમણા કરીએ અરે ! આ બધું શું થઈ ગયું છે ?

દ્વધાળા જાનવરો એ તો ભારતવર્ષનું મહાન ધન છે પ્રાચીન કાળમાં એક, બે, ચાર, કે પાંચ પચીસ નહિ પણ સેકડો, હજારો અને લાખો પશુઓ એકએક ધનિક પોતાને ઘેર પાળતો હતો, પોષતો હતો અને નિભાવતો હતો એક સામાન્ય ગણાતા કુદુબમાં પણ બે ચાર પાંચ દશ ઢોરો તો હોય ને હોય જ

આજની દુ ખદ પરિસ્થિતિ

જ્યારે આજે તો એક મહાગ્રીમત ગણાતા હિંદુ કે જૈનને ત્યાં એક, બે, ચાર, કે પાંચ પચીસ મોટરો હાઉ હાઉ કરતી દોડતી હશે, પેટ્રોલના રૂબરૂ રૂબા મોટી જગ્યા રોકી રહ્યા હશે, જમણા અને બગીચાઓ હશે પણ તેને ત્યાં એકપણ ગાયમાતાના દર્શન નહિ થઈ શકે કેવી એ કરણ દશા ! કેવી એ દયાજનક પરિસ્થિતિ !

આપણી એવી બેદરકારીથીજ આ બધા ઉપર કદા તેવા કત્વખાનાઓ ચાલે છે, તેમ હવે તમોને નથી લાગતું ! હું નથી માનતો કે કેવળ માસ માટે આટલી મોટા પ્રમાણમાં હિંસા થતી હોય ! માસ કરતા વધારે મૂલ્ય લોહી, આમડા અને હાડકામાંથી જ વસૂલ થાય છે અને તે અપવિત્ર તત્વથી બનેલા પદાર્થો તમારા ઘરમાં જ મોટે

ભાગે ઉપલબ્ધ થાય છે, કે જે વસ્તુઓના નામો તમને આગળ હુ જણાવી ગયો છું

કલ્પખાનાઓ બંધ કેમ થાય ?

ઠાઈ એમ માનતુ હોય કે આટલા બધા કલ્પખાનાઓને બંધ કરવા એ તો મહાભારત ઢામ છે, સત્તા સિવાય એ કેમ બની રહે ? અમારી ઘણીયે ઇચ્છા છે પરંતુ એ એકલા હાથે કેમ બની શકે ? અમે બીજી શુ કરી શકીએ ? તમારી આ બધી નમાલી, પામર અને બેદરકારીની વાતો છે તમારા મનપર આજેજ આ વાત ઠસી જાય તો તમે ઘણીયે કરી શકો તેમ છે.

દૂધાળા જનવરોને બચાવવાના આ જ બે માર્ગો છે (૧) પશુપાલનની યોજના દ્વારા (૨) પ્રાણિજન્ય અપવિત્ર પદાર્થોના ત્યાગ દ્વારા

અહીં હુ માત્ર ઘાટકોપર વાસીઓને ઉદ્દેશીને કહુ શ્રીમ તોને સૂચના

ઘાટકોપરમા નાનામોટા સેકડો શ્રીમ તો વમે છે, અને તેઓ લગભગ હિંદુ હોવા ઉપરાંત ઉચ્ચ કેમના અને સરકારી છે માત્ર એક એક ગાય પોતાને ત્યા પાળવાનો નિશ્ચય કરે તો હુ ધારુ છું ત્યા સુધી તેઓ ઓળખા ઓછી એક હજાર ગાયોની સેવા કરી શકે આ રીતે જેટલું પશુપાલન થાય તેટલીજ જીવહિંસા ઓછી થાય

અને કદાચ કોઈને ત્યા જગ્યાનો અભાવ હોય તો તે ઘર દીઠ એકેક ગાય પાંજરાપોળમા રખાવી પોતાના વતી પળાવી શકે

સદ્ભાગ્યે એક પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રીના ઉપદેશથી અહીં જીવદયાની એક સન્ધા સારા આકારમાં આવે છે, પણ તેમાં હાલ દૂધ આપે તેવા ણસો ત્રણસોથી વધુ જાનવરો નથી ઘણાં ઘાટકો પર વાસીઓને આ પવિત્ર દૂધ વાપરવાની ઇચ્છા છે મારી પામે તેઓ પ્રતિજ્ઞા પણ લેવા ઈચ્છે છે, છતાં જ્યાં જીવદયાનું દૂધ જ એને ભાગે ન મળી શકતું હોય ત્યાં એ બિચારા શું કરે ?

શ્રીમતો ઉપરનો પ્રબંધ કરી લે અને આજથી જ એકેડ ગાયની રક્ષાનો મનમાં નિશ્ચય કરી લે તો જે સામાન્ય વર્ગના કુટુંબોને આજે જીવદયાનું દૂધ મળી શકતું નથી, તે સુખેથી મેળવી શકશે અને શ્રીમતો આવા પશુઉછેરથી પોતાના રત્નસમા બાળકો કે જે ભવિષ્યના નાગરિકો થવાના છે તેને પવિત્ર અને પૌષ્ટિક પદાર્થો આપી આજે નિ સત્વ, નિર્માય અને ચૈતન્યહીન પ્રજા થાય છે તેને જાદવે ચૈતન્યવાન, અને સસ્કારોથી પૂર્ણ પ્રજા બની શકશે અને તે ઉપરાંત અનેક ગરીબોને છાશ અને એવા પદાર્થોનો લાભ પણ મળશે હું નથી ધારતો કે આ કામમાં જરાયે સુફલેલી હોય !

હવે હું તમોને ધાર્મિક દ્રષ્ટિએ સમજાવું

ગો સેવા એ આજનો યુગ ધર્મ

પશુપાલનમાં અહિંસા છે, અને અહિંસા એ ધર્મનું મુખ્ય અંગ છે, એ તો તમે સ્પષ્ટ રીતે સમજી ગયા છો. હવે હું તમને બીજા દ્રષ્ટિબિંદુથી સમજાવવા માગુ છું

ધર્મ કોણ સાચવી શકે ?

તેના ઉત્તરમાં શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં ભગવાન મહાવીરે કહ્યું છે કે,

ચત્તારિ પરમગાણિ દુલ્લદાણીદ્વ જતુણો ।

માણુસત્ત સુદ્ધં સદ્ધા, સજમમ્મિ ય વીરિય ॥

આધ્યાત્મિક ધર્મની આરાધનામાં મનુષ્યત્વ, સદ્ધર્મ-શ્રવણ, દૃઢ વિશ્વાસ અને સચમના માર્ગે પુરુષાર્થ કરવો મનુષ્યને દુર્લભ એવા-આ ચાર પગમ અગોમાં મૈથી પ્રથમ મનુષ્યત્વનું સ્થાન છે

શ્રીમદ્ શકરાચાર્યે પણ વિવેકચૂડામણિમાં એજ ભાખ્યું છે કે -

દુર્લભ વ્રયમેવૈતત્, દેવાનુમદ્દહેતુકમ્ ।

મનુષ્યત્વ મુમુક્ષુત્વ મદ્દાપુરુષસથય ॥ ૧ ॥

દેવની મહાન કૃપાથી સાધ્ય થાય તેવી આ મસારમાં માત્ર ત્રણ વસ્તુઓ છે તે આ પ્રમાણે છે - (૧) માનવતા, (૨) મુમુક્ષુતા, અને (૩) મહાપુરુષનો સત્સંગ

જેઓમાં માનવતા નથી, મરદાનગી નથી, તે કહી ધર્મ પાળવાનો, સાચવવાનો કે આરાધવાનો દાવો કરી શકેજ નહિ જે નિર્ળાજ, નિસ્તેજ અને પામર છે તે ધર્મિય જાની શકે જ નહિ

ધર્મમાં મરદાઈની શી જરૂર ?

જો તમે એવો પ્રશ્ન કરો કે ધર્મક્રિયામાં મરદાઈની શી જરૂર ? તો હું તમોને ન્ધ કહું છું કે તમો ધર્મની વાસ્તવિકતાને હજી સમજી શક્યાજ નથી

એક સ્થળે બેસી માળા ફેરવવી, પ્રભુભજન કરવું, જ્ઞાન ધ્યાન કરવું, તેમા પણ મહામરદાઈની જરૂર પડે છે મરદાઈ વિના માળા ફેરવી શકાય જ નહિ દૈનિક નિશ્ચય પણ મરદાઈ કરી શકે

મરદાઈના અભાવે તો તમે મરણુતોલ થઈ ગયા છો તમારી શારીરિક શક્તિ ક્ષીણ થઈ ગઈ છે શારીરિક ક્ષીણતાને લઈને તમારા માનસ નિષ્કુર, લાગણીહીન, સ્વાર્થી અને કગાલ બની ગયા છે

શુ ડાઝો આજે તમારી સેકડો ખેંચેને ઘોળે દિવસે ઘરમા પેસીને ઉઠાવી જાય છે, તેના પર અત્યાચાર ગુજારે છે, ધર્મોન્તર કરાવે છે અને તમે વીણુ મોડુ કરી એ બધું જોઈ રહ્યા છો આવા પામરો ધર્મની વાતો કયા મોઢે કરી રહ્યા છે ? તે કઈ સમજાતું નથી

તમારું ઘર સાચવવા માટે તમારે પઠાણુ રાખવા પડે છે, અને ધન સાચવવા માટે બેંકોનો આશ્રય લેવો પડે છે આ એક તમારી પામરતાનો આબેદૂખ નમૂનો છે જે નોકરોને પાખ્યા અને પોખ્યા હોય તેજ નોકરો તેના ધણીનું ઘર ફાટે, તેની દેવીસમાન સત્તારી કે ખેંચેને ઉઠાવી જાય, આવા સખ્યાબધ ઉદાહરણો છે એ તમારું નિમીત્ત સાબીત કરવાને માટે બસ નથી શું ? ફરી ફરીને કહું છું કે કોઈપણ ધર્મનો આરાધક સંપૂર્ણ હોય તોજ તે ધર્મની રક્ષા કરી શકે

નિર્માલ્યતા ક્યાથી આવી ?

નમાલા વ્યસનો, ખોટા વિલાસો અને નિ સત્વ ખાણુ પીણુઓથી આ નિર્માલ્યતા પેસી ગઈ છે એ નિર્માલ્યતાને નિષ્ક્રિય ઢરવાને માટે પણ ગોપાલન અને ગોસેવા એ એક આજનો મહાન યુગ ધર્મ થઈ પડ્યો છે એ મત તમારા અણુએ અણુમા વ્યાપક થવો જોઈએ

ગાય માતાના અગેઅગમા અનેક દેવતાઓ બિરાજમાન છે એમ પુરાણોમા જે કહેલ છે તેમા પણ એક ઉમદા રહસ્ય છે, પરંતુ મૂર્ખ માણસો તો નમસ્કાર કરી, તેના ઉપર પૂજનને અર્ચન કરી માત્ર સતોષ પકડી લે છે, પણ તેનો ભાવ મમજતા નથી આપણે જે દેવને પૂજતા હોઈએ તેજ દેવને રાક્ષસો મારી નાખતા હોય અને આપણે હસતા ક્રુદ્ધતા હોઈએ તે કેટલું મૂર્ખાઈભરેલું છે ! તેવું જ ગાયોના સળધમા પણ જન્યુ છે

માટે ગોપાલન એ ધાર્મિક દૃષ્ટિએ, સામાજિક દૃષ્ટિએ અને આરોગ્યની દૃષ્ટિએ આવશ્યક છે આ પશુધન પ્રત્યે જેટલી બેદરકારી તેટલુંજ આત્માનું અને રાષ્ટ્રનું પતન છે

પશુપાલનની આવશ્યકતાનું એક અગ વિચારી ગયા પછી આજે વિલાસ અને વ્યસનોના સળધમા હું તમોને વોડું કહેવા માગુ છું

ઘણી વખત આપણે એમ માનીએ છીએ કે અમારામા ઘણીયે મહત્વાઠાક્ષાઓ છે ઘણાયે પરોપકારના કાર્યો કરવાની ઈચ્છા છે, અમારા દેશને માટે મરી શીટવા

પણ તૈયાર છીએ પરંતુ અમે પરત્ર છીએ, અમારા હાથ પગ સત્તા નીચે જકડાઈ ગયા છે, અમે શું કરી શકીએ ?

આવું કહેનારાઓને હું ચોડાએક પ્રશ્નો પૂછી લઉં વારું ! તમારામાના ઘણા મનુષ્યો વિલાસ અર્થેજ નકામા ખર્ચ વધારી નાણાનો વ્યય કરે છે કે ? ચા, ખીડી, મીંગાર, કોઢો અને એવા ઢેરી પીણાના વ્યસની છે કે ? તમે પોતાનાજ દેશ બાધવો નાથે અપ્રમાણિક વ્યવહાર આચરી રહ્યા છો એ વાત સાચી છે ? તમારાજ બાઈઓને ઠગતા, છેતરતા, દગો રમતા, વિશ્વાસઘાત કરતા તમારાજ બાઈઓ છે એ તમે માનો છો ? તમે વિદેશી, વિલાસી, અને વિકારી વસ્તુઓનો ઉપલોગ કરો છો ? અનેક અપવિત્ર પદાર્થો, ખાવા પીવા કે ચોપડવામા તમે વાપરો છો ? જ્ઞાતિ જ્ઞાતિ વચ્ચે અને ધર્મ ધર્મ વચ્ચે ઝગડાઓ મચાવી લડી રહ્યા છો તે વાત સાચી છે ? બાઈઓ બાઈઓ વચ્ચે કોટે જુલુ અને લડલુ એ તમારું નિત્ય કર્મ થઈ પડ્યું છે ?

આ બધા પ્રશ્નોનો જવાબ તમારી તરફથી હકારમા જ હોય તો હવે હું તમોને ફરીથી પૂછુ કે કઈ સત્તાએ તમને તેમ કરવાની દરજ્જા પાડી છે ? વિલાસી વસ્તુઓ વાપરવાની કઈ સરકાર તમોને ફરમાન કરે છે ? ચા અને મિંગાર પીવાનું તમને કોણ સૂચવે છે ? બારીક વિદેશી કાપડ, વિદેશી ફરનીયરો, સોડા લેમનના પીણા, અને સિનેમા નાટક વિ વસ્તુઓ લોગવવાની દરજ્જા કોણે પાડી છે ? દગા રમવાની, અપ્રમાણિક બનવાની કે શાહુકારી જુગાર ખેલવાની કોણ દરજ્જા પાડે છે ?

તમારે કહેલુજ પડશે કે એ બધું તમારી પોતાની ખામીનું જ પરિણામ છે તમારી જ નિર્જાતા, તમારી જ અશક્તિ અને તમારોજ અવિવેક તમોને આપત્તિની ખાઈમાં ધકેલે છે ને પરાધીન બનાવી મૂકે છે માટે ખોટા ખોટા બહાનાઓ છોડીને તમારી ત્રુટી તરફ નજર કરો, તમારા આચરણો સુધારો, અને ઈચ્છો છો એ વસ્તુને લાયક બનો ખાદી

મીલના વસ્ત્રોમાં ચરબી અને એવા અનેક અપવિત્ર તત્વોનો ઉપયોગ થાય છે, તે અહિંસાની દૃષ્ટિએ જ માત્ર ખાદી વાપરવી જોઈએ તેમ નથી પરંતુ તે ઉપરાંત મોટો લાભ તો મનુષ્ય જાતિના નિર્વાહના પ્રશ્નનો તે દ્વારા અત આવી શકે છે તે છે

હવે એ તો તમો સારી રીતે જાણો છો કે આ હિંદુસ્તાન જેવા સમૃદ્ધ દેશમાં કરોડો માણસો વસ્ત્રવિનાના ઉઘાડા ફરે છે, કરોડોને એક વખત માત્ર પણ મગધુ લોજન મળતું નથી અને અનેક આર્તજનો ભૂખે ટળવળે છે મધ્યમ વર્ગમાં પણ મોટે ભાગે બેકારી પ્રવર્તે છે

ખાદીના વસ્ત્ર વાપરવાથી એવા ઘણાંઓને રાહત મળી શકે અને ખાદીના વસ્ત્ર સજનાર પોતે પણ પોતાના અગને મલિન થતું અટકાવી શકે પરંતુ નીચેના બે પ્રશ્નો ખાદી વાપરવાની ઇચ્છાવાળાને મુઝવે છે એક, તો ખાદી મોઢી મળે છે તે, અને બીજી બાજુ ખાદી મીલના જેવી સફાઈદાર નથી મળતી તે

ખાત્રી બહુ સસ્તી પડે તે ખાતર રાષ્ટ્રનેતાઓ ખૂબજ પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે, અને શક્ય તેટલી યોજનાઓનો દિનપ્રતિદિન વિકાસ થતો જાય છે.

હમણાજ અહીં ઘાટકોપરમા એક વાલી બહેન નામના ઉત્સાહી અને સેવા ભાવી બેન, તેવા પ્રચાર માટે આવ્યા છે અને તે પ્રચારાર્થે અહીંના ઉદાર કાર્યકર્તા ભાઈ માણેકલાલે એક યોજના પણ રજુ કરી છે.

આ યોજનામા એવી રીત છે કે ખાદીને મેવાલાખી બેનો મારફતે ઝબ્લા, પહેરણ, પોલકા વિ મફત મીવી આપવા આમ કરવાથી આજે કપડા કરતા પણ સીવણના ખર્ચનો બોલો મોટો થાય છે તે બચી જાય, અને તેથી ખાદી મોઢી પડે છે એવો પ્રશ્નજ ન રહે આ યોજના ઉત્તમ છે અને તેમા મીવણ કામમા નિયુક્ત એવા શ્રીમત બેનો મેવા ભાવથી અને બીજા બેનો ઉપયોગી મજૂરી લઈને પણ કામ કરી શકે છે.

બીજા પ્રશ્નમા જેમને ખાદી ખરબચડી લાગે છે તેમને માટે પણ હવે વિવિધ પ્રયત્નો શરૂ થઈ ગયા છે આજે દરેક પ્રકારની અને જુદી જુદી ખાદી પુષ્કળ પ્રમાણમા મળી શકે છે, છતાં વિદેશી વસ્ત્રોના જેવી તેમા કોમળતા અને સુદરતા ન હોઈ શકે, તે વાત સાવ સભવિત છે પરંતુ આટલોયે સામાન્ય લોગ જે દેશની પ્રજા ન આપી શકે તે દેશને આગળ ધપવાનો શો અધિકાર છે ? એ વાત ખૂબ ખૂબ વિચારજો બેનોને માત્ર આ સ્થળે ખૂબ ભાગ્યવૃંદક ઠહેવું જોઈએ કે પુરુષો

કરતા આ વિષયમા તમારી ફરજ વધારે છે વિદેશી, ઝીણી અને કોમળ સાડી તથા વિવિધ વસ્ત્રો પહેરીને બહારનું સૌહર્ય લાવવા તમે ગમે તેટલા પ્રયત્ન કરો તે કરતા તમારા શરીરનું સ્વાસ્થ્ય રક્ષા એ વધુ યોગ્ય છે જેના મહો પર નૂર કે ચૈતન્ય નથી તેને બહારના આભૂષણો કદી સુંફરતા નહિજ આપી શકે

જરૂરીઆતો વટાડો

ખીણ, વાત હુ તમોને એ કહેવા માગુ છુ કે આજે તમારા હુ ખનુ અને બેકારીનુ મુખ્ય કારણ તમોએ વધારી મૂકેલી જરૂરીઆતો છે તે ઘટે તો પાપ ઘટે એ સાવ સ્પષ્ટ સત્ય છે

તમે તમારી જરૂરીઆત કરતા સોજન ઇત્યાદિના ખર્ચોને વધારી મૂકો તો તમારે સમજવું જોઈએ કે તમે તમારા અનેક ભાઈઓને ભૂખ્યા રાખો છો તમારી જરૂરીઆત કરતા વધુ વસ્ત્રો વાપરો તો માનજો કે તમે તમારા ભાઈઓને વસ્ત્રહીન બનાવો છો માત્ર ત્રણ વસ્ત્રોથી પણ તમારો દેહ ઢકાઈ શકે છે અને સુઠર પણ લાગે છે છતા તમે કેટલા વસ્ત્રો તમારા કળાટ દ્રક કે પેટીમા પૂરી રાખ્યા છે તેનો તમે ખ્યાલ કરી શકો છો ? વસ્ત્રો સિવાય પણ ખાવાની, પીવાની, ચોપડવાની, સૌહર્ય વધારવાની એવી અનેક ફાજલ વિલાસી વસ્તુઓ તમારી પામે નિરતર પડીજ હોય છે, તે જરા ચક્ષુ ખોલી તપાસો આજ રીતે જરૂરીઆત કરતા અધિક ઉપયોગ કરવાથી ભારતવર્ષ નિર્બળ અને હુ ખી બન્યું છે, બને છે અને બનતું જાય છે

આજે ખોટા વિલાસ, ખોટા ભાષકાઓ, ખોટા અનેક પ્રકારના વ્યવસાય અને સીનેમા કે નાટકના હિંમેશના વ્યવસાયથી દૂર રહેવાનું કાર્ય કરવું એ ધર્મ પ્રેમી અને દેશના હિતાચ્છત્રની અનિવાર્ય ફરજ છે

ઉપયોગી અને નિર્દોષ વસ્તુઓ પણ તમારા પોતાના જ દેશમાં, તમારા પોતાના ગામમાં અને તમારા પોતાના ઘરમાં અથાશક્તિ ઉત્પન્ન કરતા શીખો તો જે આજે બહુ મરો, લાચારી અને ગરીબી મધ્યમ વર્ગને પીડી રહી છે તેઓછી થાય ઘણા એવા મનુષ્યો હોય છે કે જે દેશી અને પવિત્ર વસ્તુઓને ચાહતા હોય પરંતુ તેને માટે જોઈતા પ્રમાણમાં મળી શકે તેવા માધનો આજે નથી

ચામડા માટેજ સજ્યાબધ નાનવરોની કતલ હિંમેશા થાય છે, અને જાણે અજાણ્યે દયા ધર્મને માનનારા આપણા હૃદયો બધું અને બેનો તે ચામડાના જોડાનો ઉપયોગ કરે છે તેમાના મોટા ભાગને તે તરફ લક્ષ્ય નથી આ માટે મહાત્માજી એવા ચર્માલયોની વ્યવસ્થા માટે ખૂબ કાળજી ધરાવે છે તેમજ સાબરમતી ઉપર એક ચર્માલય ખોલાવ્યું છે પરંતુ આ દેશના જે દુર્ભાગ્ય છે કે આવી સરળ અને સીધી વાતમાં પણ કોઈ સહકાર કે ઉત્તેજન આપી શકતા નથી અને કોઈને તેમાં અપવિત્રતાથી ધર્મને બાધ આવે છે, તેથી તેવા કાર્યો પોતે કરી શકતા નથી આ બધા આપણે માની લીધેલા ધર્મની મૂળતાઓના ચિહ્નો નથી તો બીજું શું છે ?

તમારા બાળકોના હાથમા રમકડાઓ લગભગ હાડકાના રસના જ બનેલા હોય છે, અને તે હાડકાઓ અહીંનાજ કતલખાનામા કતલ થયેલા પશુઓના હોય છે તેને બદલે જે લાકડાના કે માટીના રમકડા વપરાય તો ખર્ચની દૃષ્ટિએ ખૂબજ લાભ થાય, કારણ કે તમારા પાકીટો, ખૂટ અને ચપલો જેવી અનેક ચામડાની ચીજોમાથી જ મૂલ્ય ન ઉત્પન્ન થાય તો કેવળ માસ માટે આટલા બધા સખ્યા-બધ રાક્ષસ જેવા કતલખાનાઓ ટકવા બહુજ મુશ્કેલ થઈ પડે

આ રીતે વિલાસ ઘટાડવાથી અને વિવેકપૂર્વક વર્તવાથી પ્રજામા વ્યાપી રહેલા બેકારી અને અજ્ઞાન બન્ને ઘટશે અને પવિત્રતા, સચમ તથા સાદગીભર્યા અને પૌષ્ટિક પદાર્થો મળવાથી શારીરિક તદ્દુરસ્તી અને મસ્તૃતિનુ બરાબર સંરક્ષણ થશે

ભાવિ યુગના લબ્ધ વિધાતાઓ ! આ પાલન કરવું એ તમારા પોતાનાજ હાથમા છે કોઈ પણ સત્તા તમારી આ સ્વતંત્રતાને કદીયે નહિ ઝુટવી શકે, એ ફરીફરીને યાદ રાખજો

વિચારણા સુધી ગયું છે તે દર્શનનો મનુષ્ય કેટલો વિચાર
 શીલ, વીર અને ઉદાર હોય ? વિશ્વમા તેનું ધ્યાન કેટલું
 દિવ્ય અને ભવ્ય હોય ? પણ આજે અતિ હું ખોના વિષય
 એ છે કે તેજ જૈનો મોટે ભાગે નિ સત્ત્વ અને સકુચિત
 વૃત્તિના બની ગયા છે અને એ સ્થિતિ ધવાના કારણોમા
 અહિંસાની અણુસમજ એ એક મહત્વનું કારણ છે કે જે
 આજે હું તમોને કહેવા માગુ છું
અહિંસાની ગેરસમજ

અહિંસાની ગેરસમજને લીધે આજે જૈન સંસ્કૃતિના
 મૂળ વગોવાય છે તેની વમોને ખબર છે ને ? એકઠા
 લોકો કહેતા હતા કે અહિંસા-અહિંસા કહીને-જૈન
 સંસ્કૃતિએ ભારતને સત્ત્વહીન-ભીરુ અને નિર્બળ બનાવ્યું
 સદ્ભાગ્યે એ વીર ગાંધીજીએ આ કલકતો ધોઈજ નાખ્યું,
 અને અહિંસાને વ્યવહારુ બનાવીને બતાવી આપ્યું કે
 અહિંસા તો વીરજ પાળી શકે, કાયર કદી અહિંસા નજ
 પાળી શકે

આ રીતે એ મહાત્માજીએ જૈન શામનની સેવા
 બજાવી છે પરંતુ કહેવડાવાતા જૈનોએ તો હજુએ વિચાર-
 વાનું છે કે તે ઉદ્ધિત ક્યાથી ઉતરી હતી ? જૈનસંસ્કૃતિની
 તે વગોવણી બહુયે અભણે તમારા જીવન પરથી તો
 નહોતીજ થઈને !

હું ધારું છું કે તમો તમારું અત કરણ તપાસો
 તમારા જીવન વ્યવહાર પર ઠોકીપાડો, તમોને તુરંતજ
 જણાયે કે તમારા વર્ગમા અહિંસા

મોટા ભાગમાં પ્રવર્તી રહી છે તમો આઠમ, પાખી કે એવા જૈન ધર્મના મોટા પર્વદિનોમાં લીલોતરી ખાતા નથી, વનસ્પતિ, જળ અને એવા સૂક્ષ્મ જીવો ગયાવવા માટે બનતું કંઈ છે, કહો એ વાત સાચી છે? તમે એવા સૂક્ષ્મ જીવો પ્રત્યેની દયા કેળવી તેમ કરો એ ઉત્તમ વસ્તુ છે, પરંતુ તમારે આટલું જ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે તમો કયા સ્થાન પર છો? અને તમારી શક્તિ કેટલી છે? તેનું માપ કાઢી પ્રત્યેક ક્રિયા કરો સ્થાન અને સામર્થ્ય વિચારી વગર કાર્ય કરવા જતા ઇંદ્ર સિદ્ધિ થઈ શકતી નથી એનો તમોને પોતાનેજ અનુભવ છે એટલે એ વાત તમો સહેલાઈથી સમજી શકશે.

તમારું સ્થાન

તમો ગૃહસ્થ છો ગૃહસ્થના ઝર્તવ્યો અને કર્તવ્યો તમારે શિરે રહેલ છે તમારે જીવન નિભાવવાના અને જીવન વિકસાવવાના પ્રત્યેક વ્યવહારો કરવા પડે છે અને ગૃહસ્થ જીવનમાં રહીને તમારે વિકાસ સાધવાનો છે આથીજ શ્રમણ ભગવાન મહાવીરે તમો જે ધર્મ પાળો છો તેને આગારી ધર્મ કહ્યો છે

અણુગારી (ત્યાગી) ધર્મમાં રહેલા સાધકને જે દૂટ હોતી નથી તે આગારી ધર્મમાં હોય છે તે હું તમોને તમારી પ્રતિજ્ઞાઓ પરથી સમજાવીશ

વ્રત પ્રતિજ્ઞા

જુઓ, જૈન ધર્મમાં ભજેલો સાધક, અહિંસાની પ્રતિજ્ઞા આ પ્રમાણે લે છે —પહેલું આણુવ્રત થુલાઓ

પાણાઇવાયાઓ વેરમણુ એટલે કે સ્થૂળ પ્રાણીઓના પ્રાણાતિપાતથી વિરમું છું સૂક્ષ્મ પ્રાણીઓથી સર્વથા ખરી જલું એ ગૃહસ્થ જીવનને માટે સહજ સાધ્ય નથી મેં મ્યૂળ જીવોની હિંસાથી વિગ્નવાની પ્રથમ મતમા-અહિક્ષા મતમા પ્રતિજ્ઞા છે કયા સ્થૂળ જીવો ? ત્યારે તેજ પ્રતિજ્ઞામા નીચે સ્પષ્ટ કરે છે ત્રસજીવ, દ્વીન્દ્રિય (બે ઈન્દ્રિયો વાળા) ત્રીન્દ્રિય (ત્રણ ઈન્દ્રિયોવાળા) ચતુરિન્દ્રિય કે જેને વિકલ્પેન્દ્રિય કહેવામા આવે છે તેવા હલન ચલન કરતા જીવોને તેમા પણ વ્યાધિ ઉત્પન્ન કરનાર જલું વળીને ઈતર જીવોને હણવા નિમિત્તે નહિ હણું અને નિરપરાધી પચેન્દ્રિયોની પણ ઘાત નહિ કરુ આ પ્રતિજ્ઞા પરથી તમે જોઈ શકશો કે આ પ્રતિજ્ઞા કોઈપણ ગૃહસ્થ સરળતાથી પાળી શકે તેવી છે તેને એક સરખી રીતે રાજા પણ પાળી શકે અને રક પણ પાળી શકે ન્યાયાધીશ પણ પાળી શકે અને ટાકટર પણ પાળી શકે

આ સ્થળે મારે તમોને યાદ આપવું જોઈએ કે પ્રથમ મતમા એકેન્દ્રિય જીવોનો ઉપેખ આપવામા આવ્યો નથી પણ સાતમા ગુણ મતમા તેનો અધિકાર છે કે શ્રાવક પૃથ્વી પાણી આદિનો ઉપયોગ જોઈએ તેથી અધિક ન કરે ખરી રીતે જોઈએ તેથી કોઈ પણ વસ્તુનો અધિક વ્યવહાર કરવાનો મનુષ્યને આધિકાર જ નથી

જેન ધર્મ વિશ્વ ધર્મ છે તેમા વિશ્વનો સમાવે છે તેથીજ તેના નિયમો કડક હોવા છતાં અસાધ્ય ન એમ આ પ્રતિજ્ઞા તમોને હિંકિમનાદથી સમજાવે છે

તમારી ભ્રાન્તિ

પણ તમોને એવી ટેવ પડી ગઈ છે કે અહિંસાની વાત આવે કે તુરતજ તમારુ લક્ષ્ય પાણી, વનસ્પતિ, અગ્નિ, વાયુ તરફ જોટલુ જાય છે તેટલુ તેથી આગળ ભાગ્યેજ જઈ શકે છે પૈસો ચઢપિ કિંમતી વસ્તુ છે, પણ તેની ગણના સોના નાણા અને ચાંદી નાણા પછીજ હોય કોડીનીયે પરવા તો કરવીજ જોઈએ પણ રતનને સભાળીને રતન જતુ કરીને કોડીને સભાળવાનો પ્રયત્ન કરનાર ધન પણ ગુમાવે અને ગાડો પણ ગણાય આવી સીધી સાદી વસ્તુ કહીને તમોને હુ એ સમજાવવા માગુ છુ કે તમો એકેન્દ્રિયના રક્ષક કે અનુકૂળ બનો એ હીક છે પણ તેમા વિવેક કમ્તા શીખો અને તેનાથી વધુ સમૃદ્ધિમાન જીવોપર પ્રથમ લક્ષ્ય આપો લગવાન મહાવીરે તે દષ્ટિ ણિદુથી તમારા માટેની અહિંસા પરિમિત બતાવી છે, તેનુ રહસ્ય સમજો

રહસ્ય સમજો

આજે તમો અહિંસાનુ વાસ્તવિક રહસ્ય ભૂલ્યા છો અને કર્તવ્ય પણ ભૂલ્યા છો પ્રથમ ભૂમિકાની યોગ્યતા મેળવ્યા વિના અણગાર ધર્મ જેવા ધર્મને આશરવાનો પ્રયત્ન કરો છો જેમે પ્રથમ કક્ષાનો વિદ્યાર્થી સાતમી કક્ષામા જોસે તો પાસ ન થાય અને જન્નેથી લટકે તેમ તમે પોતે અગારી છો અને અણગાર ધર્મ આરાધવા જાઓ છો એટલેજ તમારા જીવનમા દ્વિધાભાવ આવી ગયો છે ધર્મ જીવન અને વ્યવહારિક જીવન એવા બે ભાગલા પડી ગયા છે એક ધાર્મિક મનુષ્ય ઉપાશ્રયના

ધર્મ સ્થળમા જતા વેતલ વાયુના જીવની દયા ખાતર મુખવશ્નિકા, નાના જીવો બચાવવા ખાતર રજોહરણ વગેરે શખશે કે મદિરે જઈ પ્રબુલક્ષિતનું આચરણ કરશે પરંતુ વ્યાપારમા વિશ્વાસઘાત, દગા, પ્રપચ, ઓછુ આપી વધુ લેવાની વૃત્તિ અને એવા મલિન વ્યવહારે આચરતા ડરશે નહિ અને તે પાપોના બદલામા વ્યાપારથી નિવૃત્ત થઈ એકાદ સામાયિક કે પ્રતિક્રમણ કરીને આશ્વાસન મેળવી લેશે તેમજ પોતાની જાતને માનશે કે હું કેવો ધર્મિષ્ઠ છું ? પરિણામે તમે આગળ વધવાને બદલે પાછળ પડ્યે જાઓ છો એટલે જ હું કહું છું કે ધર્મ એ વ્યવહાર વસ્તુ છે અહિંસા એ ઉપાધ્યય કે મદિરમા જ પાળવાની વસ્તુ નથી પણ તમારા જીવનમા આરાધવાની વસ્તુ છે હિંસા કેને કહેવાય ?

પ્રથમ તો હિંસા કેને કહેવાય ? તેનું રહસ્ય સમજો આત્મજ્ઞાન ચૂકી બીજા પ્રાણીના પ્રાણને ઈજા પહોંચાડવી તેનું નામ હિંસા પ્રાણે પરથી જીવો પ્રાણી તરીકે જાળખાય છે પ્રાણે નિમ્નોક્ત રીતે દશ પ્રકારના હોય છે પાચ ઇન્દ્રિયોના પાચ પ્રાણ અને આયુધ્ય, શ્વાસોચ્છવાસ, મન, વચન અને કાયાનું બળ એમ મળી દશ પ્રાણે થયા

વસ્તુતઃ પ્રાણ એ શરીરની સચાલક શક્તિ છે ને તે એક જ છે છતાં કાયોની વિજ્ઞતાને લીધે તેના દશ વિભાગો જન શાસ્ત્રમા ઉપર્યુક્ત રીતે યોજાયા છે, પ્રાણના બળથી જ શ્વાસોચ્છવાસ લેવાય છે અને મૂકાય છે આ

શક્તિ છે ત્યાં સુધી જ હલન, ચલન, સ્પુરણ વગેરે શરીરની ઉપરની ને અદરની પ્રત્યેક ક્રિયાઓ થાય છે માટે જ તેને પ્રાણશક્તિ કહેવાય છે તે ગઈ એટલે શરીર શબવત્ બને છે

પ્રાણીઓનું તારતમ્ય

આ શક્તિ મનુષ્યમાં તેમજ સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ તુમાં પણ હોય છે, પરંતુ તે બંને વચ્ચે વિઠામનું મહાન તારતમ્ય છે એક એક મગીનમાં જેમ તારતમ્ય હોય છે અને તેને લઈને તે કાર્ય ઓછા વધતું કરે છે તેમજ તેની ઉપયોગિતા પણ ઓછા વધુ પ્રમાણમાં હોય છે તે જ રીતે જીવોમાં પણ પરસ્પર છે આ તારતમ્ય આજે ભૂલાયું છે. તેથી જ ગોટાળો ઉભો થયો છે અને તેથીજ પ્રાણીની મજ્યા પર પાપનું બધારણ બધાવા લાગ્યું છે ઉપરાંત તે જાતની માન્યતાએ માનવને કર્તવ્યક્ષેત્ર અને માનવતાથી પણ વચિત બનાવી દીધા છે

જીવો ધારો કે એક ગૃહસ્થ છે તે એમ વિચાર કરે કે એક ગાય ભૂખી છે તે ઘાસચારાના અભાવે પીડાય છે તેને હું ઘાસ નાખું પણ એક લીલોત્રીના પાદડામાં ઘણા જીવો છે તેની હિંમા થઈ જશે તેનું શું? આ મ્થળે જો તે લીલોત્રીની દયા પાળવા ગાયને ઘાસ ન નાખે અને અહિંસક કહેવડાવે તો? તો તે શું અહિંસક ગણાય? હિંસા અહિંમા કે પાપ પુણ્ય તોળવાના ઠાટા સુલભ નથી હોતા કહી નાખવું સુલભ છે એટલુંજ જાણવું ફલભ છે

પાપ પુણ્યનો આધાર કર્તવ્યાકર્તવ્ય અને વૃત્તિ પર

છે ધર્મ સર્વના એક ન હોય ગૃહસ્થનો ધર્મ જુદો, ત્યાગીનો ધર્મ જુદો, માનવનો ધર્મ જુદો અને પશુનો ધર્મ જુદો. ગૃહસ્થોએ પોતાનો નિયત કરેલો ધર્મ ઝરાઝર ભણવો અને પછી જીવના જોખમે પણ નિભાવવો. પણ જુલ ત્યા થાય છે કે પાપ કયાથી આવે છે તે જ તમો સમજ્યા નથી. પાપ એ બહારની વસ્તુ નથી પણ પાપનો આધાર પોતાની આત્મિક વૃત્તિ પર-અધ્યવસાય પર નિર્ભર છે. જેટલા વિકાસવાળા જીવને, જે ભાવનાથી, જેટલું કુખ ઉપજાવીએ તે પ્રમાણમાં આપણો આત્મા મલિન થાય છે, ભારી થાય છે તે જ પાપ છે. પાપ એ પાણીનો પ્રવાહ નથી કે જે બહારથી આવ્યો આવે અને તમારામાં ભરાઈ જાય !

આથી જ એક ડોક્ટર અને એક વૈદી બન્નેના હાથમાં શસ્ત્ર છે, બન્ને અગ પર શસ્ત્ર ચલાવી રહ્યા છે, કેટલીક વાર પરિણામ પણ બન્નેનું સરખું આવી પડે છે, છતાં ડોક્ટર પાપી નથી બ કે તેનો ધર્મ બળવવા તેણે તે કાર્ય કર્યું છે. આ રહસ્ય સમજતા ગીજો કે પાપનો આધાર ક્રિયા પર નહિ પણ વૃત્તિ પર છે. પાપની તરતમતા.

આથી જ હિંસાની વ્યાખ્યા જુદી જુદી છે એકેન્દ્રિયના જીવની હિંસા કરતા બેકેન્દ્રિયની અસંખ્યગુણી વધારે કારણ કે તેની પ્રવૃત્તિ અસંખ્યગુણી વધારે તેથી વધારે ત્રીન્દ્રિય અને ચતુરિન્દ્રિય, પણ તેથીયે પચેન્દ્રિયનો વિકાસ તો અતગણે હોવાથી તેની હિંસાનું પાપ પણ વિકાસના પ્રમાણમાં વધુ જ હોય તે સ્વાભાવિક છે ત્યાં જીવની સંખ્યા

ગણવાની ન હોય પણ વિકાસ જોવાનો હોય તમો ચૈતન્ય હણવામા હિંસા મમન્યા છે તે જૂલ કાઢી નાખજો જૈન દર્શન કહે છે કે ચૈતન્ય કદી હણાતું નથી જીવ મરી ગયો છે એ શબ્દ ઔપચારિક છે—વ્યવહારિક છે ત્યારે તમો અહીં પ્રશ્ન કર્યો કે તો પછી પાપ જ થાતુ ? પાપનો સળધ જીવના જીવન સાથે નથી પણ સામગ્રી સાથે છે જે જીવ પાસે જેટલી વિકાસ સામગ્રી વધુ, જે જીવની ઉપ-યોગિતા વધુ તેટલું જ તેની હિંસામા પાપ હિંસા કરવી એટલે એની ઋદ્ધિ અને સિદ્ધિ લૂટી લેવી આ લૂટ એજ હિંસા અને એજ પાપ—પ્રાણીઓની શક્તિ છિન્નભિન્ન કરી નાખવી એ હિંસા

એક ઇન્દ્રિયમા એછો વિકાસ છે માટે એણુ પાપ છે એ ઇન્દ્રિયમા વધુ છે માટે વધુ પાપ છે તેજ ગીતે ઉત્તરોત્તર સમજી લેવું જોઈએ

આ વસ્તુ તમોને એક સામાન્ય ઉદાહરણથી સમજાવું કોઈ પશુને એક લાકડી માટે અને મનુષ્યને માટે કોઈ પશુને ગાળ ભાટે અને કોઈ મનુષ્યને ભાટે આ જાનને વચ્ચે લાગણીઓના વેદનમા તમોને કોઈ તારતમ્ય જણાય છે ? જુહુ-વને માર્યો હોય કે ગાળ બાકી હોય તો ફરીયાદી થાય અને સજા પણ થાય કાગણુ એ છે કે જાનવર અને મનુષ્ય વચ્ચે લાગણીનું તત્વ એણુ વધુ છે મનુષ્યમા પણ જાંટો હોય તેને ગાળ દો તો તે હસવા માણશે હલકી પશ્ચિનો હોય તો તેને દુખ લાગશે પણ જાહું અરુપ જ્યારે કોઈ વિકાસવાળાને આપ્યો તો ! તો

તેને એક વચન પણ અસહ્ય થઈ પડશે સારાશ કે સમજશક્તિની અને લાગણીની જ્યાં અધિકતા ત્યાં જ હુ ખ વિશેષ અને આ વિશેષતા અને ન્યૂનતા પર જ પાપનો આધાર છે

કર્તવ્યાકર્તવ્ય

આથી લીલોરીની દયાનો પ્રશ્ન ગાયને બચાવવાના ધર્મ આગળ જોણુ બને છે ન્યાયાધીશ ગુન્હેગારને શિક્ષા કરે છે તેનું પાપ તેની ન્યાય પાછળની શુભ વૃત્તિ આગળ નિર્જાળ બને છે દર્દીને થયેલું હુ ખ ડાકટરની આરામ કરી આપવાની ભાવના આગળ તુરંત થઈ જાય છે, કારણ કે ત્યાં કર્તવ્યાકર્તવ્યનો પ્રશ્ન છે ત્યાં આગળ કર્તવ્ય એ જ તેનો ધર્મ તે ધર્મ ચૂકે એટલે અધર્મ થયો, અને અધર્મ એટલે પાપ પાપ અને પુણ્યને આ રીતે સમજતા થઈ જવું જોઈએ

હવે તમે સ્પષ્ટ સમજી શક્યા હશે કે પચેન્દ્રિયમાં વધુ વિકાસ છે અને વધુ ઉપયોગિતા છે માટે તેનું અત કરણુ ન હોય એ સૌથી પ્રથમ જોવું જોઈએ

આપણું સુકાન

પણ તમે તમારા જીવન સામે વેધકદષ્ટિ ફેંકો, તમોને લાગશે કે એ સુકાન અવળા માર્ગે ચાલી રહ્યું છે એ સુકાનની અવળી દિશાથી તમારી સ્થિતિ પણ તેવી જ અવળી અને સંકુચિત થઈ ગઈ છે એથી પરિણામ એ આભું છે કે નાના પાપો તરફ જોટલું લક્ષ્ય

અપાય છે તેટલું મોટા પાપો તરફ અપાતું નથી અદ્યારભ તરફ લક્ષ્ય અપાય છે તેટલું મહારભ તરફ નથી અપાતું પ્રવાહન ।ટા ગરનાળા ખૂંલા ગમ્મી નાના છિદ્રો બધ કરવાથી મલામતી રહી શકે કે કેમ ? તે તમો જ વિચારજો આટલું વિચાર્યા પછી હુ બ શાથી છે ? તેના કારણે આપોઆપ મળી રહેશે છતાં તે ચ વિચારવાની તમોને કુરસદ ન હોય તો હુ જ આગળ સ્પષ્ટ કરીશ

એકેન્દ્રિયજીવની દયા પાળનાર પચેન્દ્રિય જીવો પ્રત્યે કેટલો વફાદાર અને સ્નેહાળ રહે તેની તુલના કરો અને જુઓ હુ પૂછુ છું કે આઠમ પાખી કે પર્વના દિવસે લીલોતરી કે કદમૂળ ખાધા હોય તે તમોને સાલે છે કે તે દિવસે ઈર્ષ્યા, ક્રોધ, અભિમાન, કે વિશ્વાસઘાત થતા હોય તે સાલે છે ? વિચારો

કોઈએ બૂદ્ધચેત્કર્યે પર્વના દિવસે ઉપવાસ ન કર્યો હોય તો તમારી દૃષ્ટિમા તે પામર લાગે અને લીલોતરી ખાધી હોય તો તો તમો તરત જ ધર્મનો અજ્ઞાત જાણી તેના પર કોપ કરો, કા દયા ખાવા મહી પડે જો તે જ દિવસે જૈન થઈને કદમૂળ ખાતો હોય તો તો તમોને આભ દૂટી પડવા જેવું લાગે એટલું જ નહિ પણ તેને અધર્મી કે મિથ્યાત્વીનું ઉપનામ પણ તમે આપી દો પરંતુ તમારા હૃદયમા તમે કદી વિચાર કર્યો છે કે તે દિવસે હુ પોતે અતરને મલિન કરનારા કેટલા પાપોને સેવી રહ્યો છું ?

એ ફરી ફરી યાદ રાખજો કે જૈન દર્શનમા કદમૂળ ખાનારને નરક ગતિ મળી હોય તેવું કયાય નથી પણ

તેમણે કહ્યું કે હું મુંઝાઈમાં રહું ત્યાં સુધી મારે કંઈના ખેતગે ન ખેડવા-તેમની આ પ્રતિજ્ઞા લેવાની રીતિ જોઈ બીજાઓને હસવુંજ આવશે, પરંતુ તેવી પ્રતિજ્ઞા લેનાર તે વ્યક્તિ પોતે તો નિર્દોષજ હતી તેના મન પર એક પ્રકારની છાપ હતી કે આમ કરવાથી નકામા આવતા પાપ બધા થાય લગભગ શાણા ગણાતા જૈનોમાં એક યા બીજા પ્રકારે આવીજ જાતની ઘેલછા પ્રવર્તે છે તકલીફ ન પડે, ભોગ આપવો ન પડે અને ધર્મ થાય એ માન્યતા કેવળ બુલ-ભરેલી છે જે વસ્તુનો ભોગોપભોગ તમે કરતા હો, કે કરી શકો તેમ હો, છતાં તે ન કરવાનો નિયમ કરો એ પ્રતિજ્ઞા કહેવાય.

પ્રતિજ્ઞાને બરાબર મમજીને લેવી એ આવશ્યક છે જીવનને નિયમિત બનાવવું જોઈએ ખાવાપીવાની વસ્તુઓ શરીર પર રાખવાની, વાપરવાની, પહેરવાકે ઓઢવાની ચીજો ઉપર પણ અકુશની જરૂર છે આજે જે ફાવે તે ખાવું-ગમે ત્યારે ખાવું-ગમે તેવું ખાવું, ગમે તેવી પવિત્ર અપવિત્ર વસ્તુનો ઉપયોગ કરવો તેમાં લેશ પણ સંકોચ ન રાખવો એ શારીરિક, આર્થિક અને ધાર્મિક દૃષ્ટિએ ભારે હાનિકારક છે આ સ્વચ્છ દેતાના જમાનામાં નિયમને પણ પરત્રતા ગણી કાઢવામાં આવે છે પણ તે મહાન બુલ છે.

પૂર્વકાલીન જૈન અને આજનો જૈન

પૂર્વ કાળે જૈનોના ઘરમાં ગાયો હતી, બગ્ગદો હતા ગાડા મવારી હતી આજે મોટરો છે ગાયો પાળવાથી પાપ થાય એ તમે ક્યાંથી શીખ્યા? હાથે દળવાની ઘડીમાં પાપ અને

આટાની મીલોના ઉત્તેજનમા પાપ નહિ આવું ઉંધુ તમોને
 ઢાણે શિખવ્યું તે કહેશે? જુઓ ઉપાસક દશાગસૂત્ર શ્રાવકોને
 ત્યા ગાયો ડેટલી પળાતી? શુ તમારા કરતા તે ધર્મ
 અધર્મને-પાપ પુણ્યને ઓછું સમજતા? આને નથી પળાતી
 એટલે પરિણામ એ આવ્યું કે કસાઈખાના વધવા લા-યા
 તે-આને કેટલા છે? તેનો તમોને ડહાંચ ખ્યાલેય નહિ
 આવતો હોય!

ગાયોના રક્ષણથી ગાયોનું પાલન થતું અને
 ગરીબ માનવજાતને દૂધ, છાશ મળતા અને પ્રભાત
 શુદ્ધ મસ્તકો ઉતરતા આને તે નથી એટલે નિસ્તેજતા
 છે, નિર્જાતા છે અને જ્યા નિર્જાતા હોય ત્યા શુ હોય
 તે તમોજ કહી લો.

કેટલાકે જાધુઓ જૈન સૂત્રની જે ચારઆડી અવળી
 ગાથાઓ મૂળપાઠે કરી કે મમજ્યા વિચાર્યા વિના જે
 ચાર સૂત્રો મહોએ ગોખી અદ્વારભ અને મહાગ્લની
 વ્યાખ્યાઓ બાધવા લાગે છે તેમને પણ આ સ્થળે કહી
 દેવું ઉચિત વર્ધ પડશે કે જાધુઓ! તમો જૈન છો એટલે જ
 તમારી જવાબદારી વધુ છે તે વાત યાદ રાખજો.

હિંસા કરવાથીજ મહારભ થાય છે, અને હિંસાજન્ય
 વસ્તુ વાપરવાથી મહારભ થતો નથી, એ માન્યતા ભ્રમ
 ભરેલી છે કેટલીક આ રીતની અણુસમજથી અને કેટલીક
 વિલાસીવૃત્તિથી આને હિંસા થઈ રહી છે વિલાસી જીવનને
 અને અહિંસાને કશું લાગતું વળગતુંજ નથી ભગવાન
 મહાવીરે કહ્યું છે કે 'દયાનુ મૂળ સયમ' સયમ એટલે
 આવશ્યકતાઓ ઘટાડવી.

હિંસાજન્ય પદાર્થો આજે કેટલા વધી પડ્યા છે ! વિચારો વિવાયલી ચરખીવાળા વસ્ત્રો દેહ પર થપ્પીને થપ્પી ખડકાય છે, તેમા હિંસા છે તમે કહેશો કે એ અમે કયા કરીએ છીએ ? એ જાણે અને એના કર્મ જાણે તે હુલી દલીલ આજે નહિ આવે, એ કાયરતાભરેલો ઉત્તર જનત્વને નહિજ છાજે જૈનની અહિંસા ગભીર છે, વ્યાપક છે

તમે હિંસાજન્ય વસ્તુઓ વાપરવી બંધ કરો તો જરૂર તે કારખાનાઓ બંધ થશે પાપ વેચનારને લાગે છે અને લેનારને નથી લાગતું તે ભ્રમ દૂર કરજો તે સિવાય જોડવાના, પહેરવાના, ચોપડવાના, લગાડવાના એવા તો અનેક સાધનો તમારા ઘરના કબાજેમા અનેટૂંકેમા પડ્યા છે તમારે માટે તેની ઉપયોગિતા શી છે ? અને તે શાથી બન્યા છે ? તેનો તમોને ખ્યાલ પણ નહિ આવતો હોય ! શાનો આવે !

તમારા ચમચમતા ચકચકિત ખૂટ શાથી બને છે ? એ તમે જાણો છો ? તે મહામાતા જીવતા જાનવરોના ચામડા માથી બને છે ચરખીવસ્ત્ર માટે વપરાય અને ખૂટ માટે ચામડાનો ઉપયોગ થાય તે ઉઠાવ તમે કરો જોડલેજ કસાઈને મારો ભાવ ઉત્પન્ન થાય, તોજ પંજાબ, ગૂજરાત અને કાઠિયાવાડની હાથળી જેવી ભેસો અને ગાયો કુગ્લા જેવા કારમા કારખાનામા આવીને પ્રતિદિન સેકડોની સંખ્યામા કપાયને ! તમોને મૃત પશુના ચામડામાંથી બનેલા જોડા કંઠે છે વેમ ? આવું કોણ બોલી શકે ? અમોને તો સારુને સુંવાળું જોઈએ, પછી તે ગમે તે હોય એમા અમારે શુ ? કંઈ વૃત્તિઓ તમને આવું બોલાવે છે ? જરા વિચારજો

જીવતા જનવગ્નુ આમડું ઉતારવું એ કેટલું ભયંકર છે ? એક ઠેકાણે જગ આમડી દાઝી કે છોલાણી હોય તો ડેવી કાળી વેદના-બળતગ થાય છે તે ઉપરથી તેનો ખ્યાલ આવે વન અપતિની દયા પાળનાર વિલાસી બની પચેન્દ્રિય અને તે પણ લોહોપયોગી ગ્રાણીની હિંસામા આડકતરી ગીતે કેવો ભાગીદાર થાય છે ? તેનું આ માત્ર નિર્દેશ ચિત્ર છે તમારા બકલ અને પટ્ટા માટે કેટલી ઘાતો થાય છે ? તમારા ચુડામા કેટલા સિંહલદ્વીપના હાથીઓ, અને તમારે કાગસી ને વાળ ઝોળવાના દાસીઆ ખાતર ડેટલા ગેડાઓ ખલાસ થાય છે ? તમારા રંગબેરંગી પીંછાંઓ ખાતર ડેટલા પક્ષીઓ પરલોક સિધાવ્યા તે જાણો છો ? આ બધું જૈન કરી શકે ? તમારે વિલામ, તમારી અજ્ઞાનતા, મૂર્ખતા અને તમારો શોખ તમને તે વિચારવાની તક જ નથી આપતા.

જરા ઊંડા ઉતરો બ્રહ્મતાને માર્ગે ડેટલા પગથીઆ ઉતર્યા છો ? વિચારો ફરીથી વિચારો કે આવું જૈન બોલી શકે ? તમારે નાજ કહેવી પડશે તેથીજ કહું છું કેલીલો-ત્રીના ત્યાગ કરનારા અને ડુગળીથી ડરનારા જૈનો ? અહીં તમારી લાગણીનું તત્ત્વ કેમ છુટું બની જાય છે ?

જ્યારે આવી જાતના આમડાની વસ્તુનો વપગશ નહોતો કે અપ હોતો ત્યારે અકાળે જનવરો બહુ અદ્ય મરતા જીવતા જનવર કગ્તાય કેટલીકવાર આમડું, ચગ્ગી અને લોહી વગેરેની કિંમત વધુ મળે તે માટે સખ્યાબધ પશુઓ કપાય છે.

આ પરથી તમે સમજી શકશો કે કમાયો માલ પૂરો પાડનારા એજન્ટો ગણી શકાય અને તેવા પદાર્થોનો ઉપ-

ચોગ કરે છે તે બધા અહિંસાના વધુ ઓછા જવાબદાર ગણાય આ જવાબદારીથી ડોઢપિણુ તેવા પદાર્થ વાપરનાર છૂટી શરૂ શરૂ નહિ

સ્વાસ્થ્ય અને સંસ્કૃતિનું ખૂન

હિંસાજન્ય પદાર્થના વપરાશથી માત્ર જૈન સંસ્કૃતિનું જ નહિ બદલે માનવ સંસ્કૃતિનું યે ખૂન થયું છે, અને સાથે સાથે સ્વાસ્થ્ય પણ ગુમાવ્યું છે તમારા ખાવા માટે આજે મીઠનો દળાયેલો લોટ કે જે રાક્ષસી યત્રમા સેકડો નાના નાના છવડા પડી ગયેલું સડેલું અનાજ પીસાઈ બાય છે તે લોટ હોય છે વેછટેબલ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયેલું ચરબીનું ઘી અને કસાયખાને જવાને તૈયાર થયેલી લેસનું દૂધ, અને અધુરામા પૂરુ તમારા ચાહ ને લટર પટર જેવા તમારા બીજા અનેક વ્યસનો તો સાથેને સાથેજ પરિણામે તમારા મોઢાપરના નૂર, લાલિમા અને હીર સૂકાયા છે શરીર હાડકાનું પુતળું રહ્યું છે છતાં તમારા વિકાર અને વિલાસની વાતજ શી કરવી ? તેના ઉપાયો માટે ડોક્ટરો તૈયાર છે તે કહેશે કે ઠાંડલીવર ઓઈલ એટલે કે ઠાંડ નામની માછલીના કલેજનું તેલ લાવો, એ બહુ ટોનીક છે આ સિવાય હેમોગ્લોબીન-છવડા બળદનું છવડું લોહી, બકરાનું હીવર, વાદરાની એન્ડ બતાવે છે તેઓ માહેબોને એવો થોડો જ ખ્યાલ હોય છે કે વનખપ્ત્યાહારીને આ દવા ન થોભે! અને ડોક્ટરી દૃષ્ટિએ પણ અનુકૂળ ન થાય વસતમાલતી, અખકલરમ અને એવી બીજી દવાઓ કયા ઓછી છે ? પરંતુ જિવ્યારાનો ચો દોષ ! તે તો વિદેશી એજન્ટોજ

માત્ર બની ગયા હોય, તેવી તેની પરિસ્થિતિ છે કરોડો રૂપી-
આનો બોલો અને ધર્મભ્રષ્ટતા એ બે તત્વો આથી સાપડ્યા
તેનું તો બાનજ કયા છે? ડોક્ટરોને શુ કહીએ? ડોઘનું
ક્યા તે તરફ લક્ષ્ય છે? તદુરસ્તી શુભાવવાના શમ્ય એવા
બધા માધનો તમારી પાસે તૈયાર છે આ રીતે ભૂલ તમે
કરો અને તેનું પરિણામ ભોગવવું બીજા નિરપરાધી
પ્રાણીઓને આ તે ક્યાનો ન્યાય? તમારી દવા માટે કેટલા
પ્રાણી હોમાયા, તે તમે વિચાર્યું છે? બહેમી અને બાળ
અજ્ઞાની જીવો દેવીને કુકડા બકરા ચઢાવે, તમે આ રીતે
બાણ્યે અન્નપ્રયે હિંસાના ભાગીદાર બનો તમારામા અને
તેમનામા અતર કેટલું છે? તે જરા કુરમદે તપાસજો

તમારા નિમિત્તે હિંસા જીવો મરે એ તમોને ખેડુંદું
નથી લાગતું? આ હિંસાને ને શ્રાવકના પ્રતોને કાઈ મળધ
છે કે કેમ? એ એકાતમા વિચારજો, અને આ પરથી જો
હું ઈર્ષ્ય તમોને જૈનત્વનો વાસ્તવિક વિકાસમાગ મમજવી
શક્યો હોઉં તો હવેથી તમારા પ્રત્યેક કાર્યમા અને વપરા-
શની ચીજો વાપરવામા તે પ્રાણીજન્ય તો નથી ને! તેનો
ઉપયોગ રાખજો

અને તમો જાતે કાર્ય કરો તેમા પાપ છે અને ઈતર
લોકો પ્રાણીજન્ય પદાર્થો બનાવે તે વાપરવામા પાપ નથી,
એવી ખોટી માન્યતાને કાઢી નાખજો ખેડુતોને કૃષિનું કાર્ય
કરતા નાના મોટા જીવડાનો અજાણતા ભોગ લેવો પડે છે,
તેવી પાપ લાગે છે ગાયોના પાલનમા પણ પાપ ગહેલું છે
કોઈ વેપારમા પણ પાપ લાગે છે, માટે આપણે તો

નોકરી કરીએ કે સદ્દો કરીએ તેમા પાપ નથી, એ માન્યતાને પણ દૂર કરને ઉપરના ધધામા પાપ છે છતાય તે પાપ ઘોષ શકાય તેવું છે વસ્તુતઃ વૃત્તિમા જ પાપની નિબિડતા છે તે તો નોકરી કરનારને અને તેથી શતગણી સદ્દો કરનારને રહે છે, તે રહ્યું પણ આજની અહિંસાની વ્યાપકતાપરથી સમજવાનું છે

સાગરા રૂપે થોડા બોલો કહી લઉં કે

આ સિવાય પણ નાની નાની બાળતોમા તમારી બેદરકારીથી ડેટલી હિંસા થાય છે તે તમોને દૂકમા સમજવી હઉં ઘણા બાઈઓ અને બહેનો પોતાની આજમ્મ વૃત્તિથી બાળ કે ચોકડીમા ભરાયેલું પાણી તેમને તેમ ગળી મૂકે છે ઘી તેલ વગેરેના વાસણો ખૂલ્લા મૂકી દે છે આમા કેટલા નાના જતુઓનો કચ્ચરધાણ વળે છે અને પોતાનું આરોગ્ય બગડે છે તે સમજવું જોઈએ આમા ધનની કે શક્તિની જરૂર નથી, ડેવળ વિવેકનીજ જરૂર છે

ઘણા લોકો પદાર્થોના વપરાશમા ઉપયોગિતાનું લક્ષ્ય રાખતાજ નથી દાખલા તરીકે મુંબઈ જેવા મોટા શહેરમા પણ તમારે ઘેર નળનું સાધન હોય છે ગામડામા પણ જે સાધન શક્ય નથી તે મીઠા પાણી દૂર દૂર રહેલા આવા શહેરોમા મળી શકે છે, પણ તે સગવડનો લાભ કઈ રીતે લેવો? તેવી સામાન્ય વસ્તુનું પણ તમોને જ્ઞાન કયા છે? એક નળ નીચે બેઠા એટલે ગમે તેટલું પાણી નકામું વહી જતું હોય તેની દરઝારૂં કાણુ રાખે છે આમા નથી જળવાતો સ્વચ્છતાનો

વ્યવસ્થાનો નિયમ તેમા માત્ર જીવનની એ અનુપમ જડરિયાતની કુદગતી ચીજનો દુર્વ્યય છે આવી નાની નાની ખાળતો તમારા જીવનમાથી વીણવા જેસીએ તો ગણુતા પાર ન આવે એવી હિંસાઓ તમારી અવિવેકિતા અને વિલાસવૃત્તિથી પ્રતિક્ષણે થઈ રહી છે તેના પર મીટ માડવાનો આજથી જ નિયમ ડગે.

સાચી અહિંસાનો આરાધક પણ પોતાનો વ્યવહાર તો બધોય ડગે છતા ક્રિયા પાદજની વૃત્તિમા ખૂબ ફર હોય હિંસક હિંમાજ ડગે, અને અહિંસક હિંસા નજ કગે, તે કઈ અહિંસક અને હિંસકને ઓળખવાનું એકજ ચિન્હ નથી સેકડો ભૂપતિઓ જનો હતા એ વાત જૈન આગમો અને ઇતિહાસો બન્ને ઢહે છે શુ તઓ ન્યાય કે કર્તવ્ય ખાતર અપરાધીની હિંમા નહિ કગતા હોય ? જરૂર પણ દેર માત્ર એટલો કે કર્તવ્ય ખાતર, નહિ કે હિંસા ખાતર

સાચો વીરજ અહિંસક બની શકે ને અહિંમાને પચાવી શકે નિર્બળ માણસ પ્રત્યક્ષ હિંસા ભલે ન ડગતો હોય તો પણ તેની વૃત્તિનું માલિન્ય એટલું બધું ઢાળુ અને કાગમું હોય કે તેને જનદર્શનથી માપીએ તો તે અહિંમા નજ ગણાય

વીરપુરૂષજ સહિષ્ણુતા જાળવી શકે છે એટલે કહે-વડાવાતા જને વૃત્તિમા આખા વિશ્વ સાથે મિત્રભાવ કેળવવા સારું “મિત્રીમે સમ્ભૂષુ” એ સૂત્ર કહેવામા

નહિ પણ વર્તનમાં અનુભવવાનું રહ્યું ! ત્યારે આવી ભગવાન મહાવીરની ઉંઝાર અહિંસાની સમીક્ષા થશે ત્યારે માનવ જાતિ પ્રથમ તો માનવજાતિ પ્રત્યે પ્રેમના જ્ઞેન વહાવશે, અને માનવ માનવને ઉપયોગી થઈ પડશે ત્યારે માનવજાતિ રોટલાના ટુકડા માટે ટળવળશે નહિ, ઉપયોગી જાનવગે, શોખ, વિલાસ અને રસાગ્વાદ માટે કપાશે નહિ, તેમજ માનવ જાતની સંસ્કૃતિ ઠગશે અને જગતની શાન્તિમાં ઉમેરો થશે

ધૃતિરામ

જન્માષ્ટમીનું રહસ્ય

— ૦ —

[૩]

શ્રીકૃષ્ણચરિત્રે માનવજાતિના વિકાસ માટે વેળેએ
બોધેલો કૃષિ અને ગોપાલન એ સનાતન ધર્મ

આત્મબળધુઓ અને માતાઓ !

આજનો દિવસ જન્માષ્ટમીનો જોડે જન્માષ્ટમીનો દિન
સમસ્ત ભારતને માટે અદ્વિતીય દિન છે છજોડે જન્માષ્ટમીનો
દિવસ એ ભગવાન કૃષ્ણચરિત્રનો જન્મદિન છે, આ વાત તો
સહુ કોઈ જાણે છે પરંતુ જન્માષ્ટમીને જયતી માની શા
માટે ઉજવીએ છીએ તેનું રહસ્ય તો કોઈ વિરલ જ જાણતો
હશે આજે હું તમોને તેજ દર્શાવવાથી જયતીનું રહસ્ય
સમજાવવા માગું છું

જયતી શા માટે ઉજવવી ?

પ્રથમ તો જયતી શા માટે ઉજવવી ? અને કેવી
ઉજવવી ? એજ પ્રશ્ન છે જે જયનું જીવન જીવી ગયા તેનીજ
જયતી ઉજવાય અને આપણે જયના જીવન માટે ઝંખીએ
છીએ તે જાતનું જેણે જીવન જીવી જાણ્યું હોય તેની જયતી
ઉજવાય ભગવાન કૃષ્ણ, સુક્રા ગ્રીષ્મી હતા, ભગવાન મહા-

વીર અધ્યાત્મયોગી હતા અને ભગવાન બુદ્ધ નિર્વાણ રહ્યને પામ્યા હતા આ રીતે એ મહાપુરુષો જયનું જીવન જીવ્યા હતા અને મમત્ત વિશ્વને જયનો સંદેશ આપ્યો હતો માટેજ આપણે તેની જયતીને ઉજવીએ છીએ અને તેજ દિવસે જયતી ઉજવવી જોઈએ

આપણે આજે શી રીતે ઉજવીએ છીએ ?

આજે તો આપણે તેની જયતી નથી ઉજવતા, પરંતુ બાળલીલા કરીએ છીએ અને આપણી એ બાળલીલામાં તે ભગવાનોને પણ આપણા જેવા કૃપી તદ્દનુસાર અતિ દુનઃ રીતે ઉત્સવ ઉજવી, જયતીની ઇતિમમાસિ માની લેસીએ છીએ

જુઓ એ બાલકીકાનું એક પ્રદર્શન બતાવું જૈન દે તે ભગવાન મહાવીરના જન્મદિને તેને જન્માવશે જુર રશે તે કૃષ્ણાદિની દિવસે કોળામાં ડગળી પાડી ૫ ભગવાનની મૂર્તિ પધરાવી, ડગળી ખોલી બાણે ગર્લ રે હમણા કેમ ન જનમ્યા હોય ! તેમ જન્મ કરાવશે ૫ની મા બનશે તો કોઈ વળી પિતાજી બનશે અને ૬૬ પ્રશ્ન કરે કે ભગવાનનો વળી જન્મ હોઈ શકે ? ૭૦૨૪૫૫ ઉંદુ જન્મ, જરા, મૃત્યુના હુ બચી મુકાવે ૧૧ ૨૧, ૨૨ - ૨૩ રોક્ષા ભગવાનોના પણ પિતાને બાળક બનાવે બાળક

ખનારીએ ?) તેમજ તે ઉત્સવ ડગી જયતીની પૂર્ણતા કટપી લઈએ એ આપણી મૂર્ખતા જ છે અને તે બાળકીડા જ ગણાય જો કે જેઓ આમ કરે છે તેઓ ભક્તિભાવેજ કરે છે તેમા શકા નથી પણ તે ભક્તિ અજ્ઞાનને લઈને ઉલટી દિશામા દોરાઈ જાય છે, તેજ હું સમજાવવા માશુ છું ખરેખર અહીં એક તત્વજન પુરુષ કહે છે કે

મોહાધવારે ભ્રમતીહ તાત્ સસારદુસશ્ચ કદચ્ચમાન
યાવદ્વિવેકાર્કમહોર્દયેન યથાસ્થિત પદયતિ નાત્મરૂપમ

" જ્યાં સુધી વિવેકરૂપી સૂર્યનો ઉદય થતો નથી ત્યાં સુધી આ સસારના છવો મોહાધવાગ્મા ગતાનુગતિક ભમ્યા કરે છે અને બીજાઓનું અધ અનુકરણ કર્યા કરે છે મોહ એક મહા નિસો છે, એ નિસામા ચકચર બનેલા બિચાના ખરું સ્વરૂપ કદી જાણી શકેજ નહિ આજ સ્થિતિ લગભગ આજના જયતી ઉજવનારાઓમા મોટે ભાગે પ્રવર્તી રહી છે

જયતી શી રીતે ઉજવાય ?

વસ્તુતઃ વ્યક્તિની જયતી વ્યક્તિને લીધે ઉજવતા નથી, પણ વ્યક્તિના અનંત ઉપકારો અને સદ્ગુણોને અનુલક્ષીને આપણે જયતી ઉજવવી જોઈએ તેટલોજ ખ્યાલ રહે તો આપણને ગમે તેવું આપણું ન કરી શકીએ પણ તે પ્રભુને ગમે તેવું વર્તન કરીએ આજે ગોકુળઅષ્ટમી હોવાથી ભગવાન કૃષ્ણને શું ગમતું હતું તેજ વિચારવું ઘટે જુઓ તે ભગવાન હતા ત્યારે ભારતની કેવી પરિસ્થિતિ હતી તે નીચેના શ્લોકથી સમજાશે -

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत !

अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम्

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्टताम्

धर्मसंस्थापनार्थां स भवामि युगे युगे

હે ભારત ! જ્યારે જ્યારે આ જગતમાં ધર્મ વિકૃત થાય છે અને અધર્મનું જોર વ્યાપે છે ત્યારે તેવા સમયે અત્યાચારનું અનિષ્ટ તત્વ વધે છે, એ અનિષ્ટ તત્વ વધવાથી સત્યમાં લાઠન પેમે છે અને તે લાઠનથી પ્રજા પીડાય છે માટે એ પીડા નાબુદ કરવા અને સત્યનું રહસ્ય સમજાવવા માટે હું યુગે યુગે જન્મ લઉં છું

આ કઈ અવતારવાદનું નિરૂપણ નથી પરંતુ ખરેખર જગતની એવી વિકૃત સ્થિતિમાં ઠેઠને કોઈ શક્તિશાળી વિભૂતિ જગતના ઉદ્ધાર અર્થે ઝળકીજ ઉઠે છે તે બતાવવાનું રહસ્ય છે તેજ રીતે આ ભારતના કોઈક ખદ કાળે ભારતની પ્રજા બહેમ, રૂઢિ અને અજ્ઞાનતાથી પીડાતી હતી ત્યારે તેવા સયોગે વચ્ચે ભગવાન કૃષ્ણનું આગમન થયું હતું તે ભગવાને હું ખીપ્રજાને હું ખથી છોડાવવા માટે મુખ્ય ચાર ધર્મો બતાવ્યા હતા બ્રાહ્મણ ધર્મ, ક્ષત્રિય ધર્મ, વૈશ્ય ધર્મ અને શૂદ્ર ધર્મ, આ ચાર જાતિની ઓળખ જન્મથી કે ગુણથી ?

તેના ઉત્તરમાં શ્રીમદ્ ગીતાએ જણાવે છે કે-

शमो दमस्तप शौच, क्षातिरार्जवमेव च

ज्ञानविज्ञानमास्तिक्य, ब्रह्मकर्म स्वभावजम्

મહાજ શાન્તિમય જીવન, આત્મદમન, તપશ્ચરણ, પાવન અત કરણ, તેજસ્વીકતા, ઉદારમૃદુતા, જ્ઞાન

જન્માશ્રમીનું રહસ્ય

વિજ્ઞાનતા અને શ્રદ્ધા એ પ્રાક્ષણના સ્વાભાવિક ગુણો હોય. પ્રાક્ષણ જન્મથી નથી વતો, સત્કર્મથી થાય છે આજ ભત્રીજો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ પ્રાચીન એવા જૈન અને ગૌડ બંને ધર્મમાં છે મહાવીર કહે છે કે

કમ્મુણા યમણો દોદ કમ્મુણા દોદ સત્તિયો ।

કમ્મુણા ઘડસો દોદ સુદો દુવદ કમ્મુણા ॥ ૧ ॥

કર્મ (કાર્ય) થી જ પ્રાક્ષણ, કર્મથી જ ક્ષત્રિય, કર્મથી જ વૈશ્ય અને કર્મથી જ શૂદ્ર કહેવાય છે ક્ષત્રિય કોણ ?

શૌર્ય તેજો વૃત્તિદાક્ષ્ય યુષ્ઠેચાપ્યપલાયનમ્
દાનમીશ્વરમાવશ્ચ ક્ષાત્રં કર્મ સ્વભાવજમ્ ॥

શૂરવીરતા, તેજસ્વિતા, ધૈર્ય, દક્ષતા, સત્રામમા અભીરુતા, ઉદારતા અને ઐશ્વર્ય એ ક્ષત્રિયના સ્વાભાવિક ગુણો છે ક્ષત્રિય વ્યાપારમાં કુશળ ન હોય તેની શીકર નહિ કારણ કે તે કઈ તેનો ધર્મ નથી, પણ ગામમાં ડાકુઓ આવ્યા હોય ત્યારે તો તે કણુ પણ ન ચાલે તે કાર્યમાં, તે કળામાં તો તે કુશળજ હોય કારણકે ક્ષાત્ર ધર્મ એજ તેનો ધર્મ પ્રજાને વિપત્તિમાંથી ઉગારવી તેજ તેનું કર્તવ્ય તે ખાતર તે મરી કીટ પણ પોતાનો ધર્મ તો નજ ચૂકે, યુદ્ધમાં જઈ પાછે ફરે તો તેની જનેતા લાજે તેની માતાના દુઃખમાં શૌર્યન સંસ્કારો ઠાસી ઠાસીને ભયાં હોય ક્ષત્રિયને ધનનો લોભ ન હોય, તેને તો પ્રજાના ચાહનો લોભ હોય તેથી તેજ તિજેરીમાં નાણા ન ભરી રાખે પણ પ્રજાની જીવતી મૂર્તિ મત તિજેરીમાં નાણા ભરે તેનું તેજ, તેનો પ્રભાવ અને તે ઐશ્વર્ય એટલું તો ઉચ્ચ હોય કે ગુનેગારોનો ગુનો ત્યાં તો ફરે ભલભલા તેના તેજમાં અગાડાય

તમારે માટે પણ બીજો કયો ધર્મ હોઈ શકે ? વૈશ્યોનું તો તે અનિવાર્ય જીવન કર્મ છે

વસ્તુતઃ કૃષિ કાર્ય કરવું એ અધર્મ નથી, વાણિજ્ય કર્મ કરવું એ અધર્મ નથી પણ તે ધધામા વિવેકને ભૂલી જવો, કર્તવ્યને નેવે મૂકવું તે અધર્મ છે વ્યાપારી એક માલ જતાવે અને આપે બીજો, દેખાડે વધુ અને આપે ઓછું આનું નામજ અધર્મ—અર્થાત્ કર્તવ્યની ત્રુટિ એજ અધર્મ વૈશ્ય ધર્મ જે વૈશ્ય ભૂલે તેજ અધર્મ તે પોતાનું કર્તવ્ય ચૂક્યો એટલે આત્માને ભૂલ્યો અને સાથે સાથે પરમાત્માને પણ ભૂલ્યો સમજવો, કારણ કે જે જગ્યાએ ખેતી નથી ત્યાં શું થાય છે તે તમે જાણો છો ? ત્યાં માસ જવાય છે, જાનવરો અને મનુષ્યો જેવા ઉપયોગી જીવોનો વધ થાય છે

હિંદુ આર્ય ગણાય છે શાથી ? ખેતીથી જ આર્યદેશ એ કૃષિપ્રધાન દેશ છે ત્યાં આયનો ધર્મ એટલે કૃષિ, વાણિજ્ય અને ગો સેવા હોય આખા જગતના નેત્રો આર્યદેશને જોઈ ચનચનાટ કરે છે, નાચે છે, આર્ષાદંબેલા બને છે આર્યભૂમિ નિધાન સમી છે એમ કહે છે શાથી ? એ પ્રશ્ન પૂછો તો જવાબ મળીજ રહેશે કે આર્યદેશ જોનું જીવનધન છે કારણ કે આર્ય દેશની જાહોજલાલી ખેતી, ગોસેવા અને ન્યાયયુક્ત વાણિજ્યમા રહેલી છે અને તેથીજ વૈશ્યોનો એ ધર્મ બીતામા ગણાવ્યો છે ભારતનો વૈશ્ય જગતનો પિતા ગણાયો તે પણ આને જ લીધે

૩ આજે તો વર્ણોત્તમના ધર્મજ ભૂલાઈ ગયા છે

વૈશ્ય એટલે વાણીઓ એમ સમજાયુ છે ત્યારે જ આ
ગોટાળો ઉભો થયો છે

કૃષિ, વાણિજ્ય અને ગોસેવા એ ત્રણ વૈશ્યના જ
અનોડ અને મુખ્ય ધર્મો શા માટે ?

ગોપાલન પર માનવોનુ જીવન છે તેથીજ ગોસેવા એ
ધર્મ છે કૃષ્ણને ગોપાલન આર્થાત્ પ્રિય હતું ગોપાલનમા
પોતાનું અને સમાજનુ બંનેનુ રક્ષણ છે આથીજ શ્રીકૃષ્ણે
ગોસેવાને સ્વધર્મ ગણ્યો અને સમજાવ્યો ગીતાજી તો ત્યા
સુધી કહે છે કે

ધેયાન્ સ્વધર્મો વિગુણ પરધર્માત્ સ્પ્રનુષ્ટિતાત્

સ્વધર્મે નિઘન શ્રય પરધર્મો મયાવહ

પોતાનો ધર્મ સામાન્ય ગુણવાળો દેખાતો હોય છતા
સ્વધર્મમા મરવુ સારુ પરતુ પરધર્મને સ્પર્શ ન કરવો
પરધર્મ એ અતિ લયાનક વસ્તુ છે આ કથનનુ એજ રહસ્ય
છે કે મનુષ્ય જે સ્થાન પર હોય તેને યોગ્ય કાચ તેણે સૌથી
પ્રથમ કરવુ જોઈએ એક ગૃહસ્થ પોતાના ગૃહસ્થધર્મને પાળી
શકતો ન હોય અને ત્યાગ ધર્મ શ્રેષ્ઠ છે એમ ધારી તેને
પાળવા માટે તો તે બંને માર્ગ ચૂકે વૈશ્યોએ ગો સેવાના
ધર્મનું આ પ્રમાણે રહસ્ય સમજવુ જોઈએ કે

મારો એ ધર્મ ને મારુ એ ધન

જેના હથ ધૃતથી આ કાયા પોપાણી

જેથી જીરવવતું મારુ વતન મારો એ ધર્મ

જેના માખણ હથે શક્તિ ટકે છે

તેનું કરુ હું જીવ સાથે જતન મારો એ ધર્મ

જેનું વર્તન કોઈને દુ ખરૂં ન હોય પરંતુ ઉપકારક જ હોય, જે કોઈને ભય કે ત્રાસ ન આપે અને પોતે પણ નિબય ગ્રહે તેમજ હર્ષ, શોક ભય અને ઉદ્વેગથી મુક્ત હોય એજ સાચો ભક્ત છે તેજ મને પ્રિય છે આજની કરુણ દશા

આજે છઠ્ઠોક ગોધન પ્રતિદિન લાખોની સખ્યામાં નષ્ટ થઈ રહ્યું છે જે પર ભારત તનુબેના ચૈતન્ય શક્તિ અને પ્રાણ ટકી રહ્યા છે, તેની આ દશા ! માયો આર્ય-સાચો કૃષ્ણભક્ત આ દશ્ય જોઈને ઘણુભર પણ ગ્રિયર રહી શકે ખરો ? છતાં આજે તો પ્રતિદિન તે કરુણ દશા જોવા છતાં, અને એ ધેનુ માતાના મરણના કરુણ ધ્વનિ નિત્ય માલગવા છતાં સૌએ મોજપૂર્વક જીવી રહ્યા છે આથી ખીજ કઈ વધુ દુ ખદ દશા હોઈ શકે ? અનેક ઉપકારી એવી ગાય માતા પર આવો હળાહળ ભુદમ થાય અને તે નિભાવી લેનાર ગોપાલનો ભક્ત ગણાય ! શું એ તમોને વાસ્તવિક લાગે છે ?

પ્રત્યુપકાર

એક વખતે એક કવિને એક બાદશાહે પ્રશ્ન પૂછ્યો કે નાજીયેર પોતાના પેટમાં પાણી રાખે છે તેનું શું કારણ હશે ? કવિએ કહ્યું

प्रथम वयसि पीत, तोयमल्प स्मरन्त
शिरसि निहतमारुत नालिकेरा नराणाम् ।
उदक्ममृतकल्प दणुराजीवितान्तम्
नदि हतमुपकार, साधयो विस्मरन्ति ॥

ત્યારે નાળીયેરી નાની હતી ત્યારે તે વૃક્ષના
ખાવે તેને પાણી પાચુ હતું પાણી પીને ઉછેરી મોટું
થ્યું એ ઉપકાર થાદ કરી પાણીના ગદલામાં હું મેશા અમૃત
જેવું ઉછેરનાગને પાણી પાચુ એ વિચારથી નાળીયેરનું વૃદ્ધ
પોતાના જીવન મુધી અમૃત જેવું મિષ્ટ અને નિર્દોષ પાણી
નધરી રાખી ઉપકાર ફેરે છે એક નાળીયેર જેવી ગામાન્ય
વસ્તુ પોતાના ઉપકારક પ્રત્યે આટલી વફાદાર છે ત્યારે
માનવ હેટલો ઉપકારક હોઈ ગયે? તેની તુલના કરવાની જુદી
દેખવો આજનો દિવસ એ વાત મલાગવા માટે છે

ગાય માતાના ઉપકારો

ધેનુના ઉપકારો ન વણવી શકાય તેટલા અનેક છે
તેના શરીરના પ્રત્યેક ભાગમાં ભાગતના માર્ગોની મજ-
બની બની છે આજે કૃતઘની લોકો જેના દૂધ, દહીં,
માખણ, મલાઈ, વી, દાગ ખાધા છે તેને ઝમાયવાડે હડનેલી
મૂકતા જરા પણ અચકાતા નથી અને હેટલાડ એવા પણ
મૂખોઓ છે કે જેઓ આવા વાતકી ઠાયો નામે આખમિયામણા
કરી પામત જીવન જીવી રહ્યા છે ‘કરો તે ભરશે આપણે
શું કરીએ? કમના પરિણામ આવા જ હોય છે,’ એવા એવા
વાક્યો બોલી દયા ખાનારા ગિયાગ મૂઠ પુરૂષો શું આચ-
ત્વ ટકાવી શકશે?

ઉદ્બોધન !

બહાલાઓ ! આર્યદેશ એ તો જગતનું ધ્યેયગિંદુ છે
જગતનું સાન્નિત્ય ન જે આર્યદેશની મલામતી પર નિર્ભર છે તે
આર્યદેશમાં પણ આચત્વ તો અમુક વિભાગમાં જ છે જે વર્ગ

જેન અને વૈષ્ણવ સંસ્કૃતિથી અલકૃત છે તેટલોજ વર્ગ તદ્દન વનસ્પત્યાહારી છે બાકીના સૌ લગભગ રૂઢિ કે રસસ્વાદને વશ થઈ માસાહાર કરી રહ્યા છે અને જાણ્યે અજાણ્યે ઉપયોગી પ્રાણીઓની હિંસા તેઓ દ્વારા થઈ રહી છે તેથી તેઓની અજ્ઞાન દશા દૂર કરવાના કાર્યની જવાબદારી પણ ઉપરના વર્ગ પરજ હોય છે

તમારો સમાવેશ ઉપલા વર્ગમાં થાય છે માટે જ તમને પુનઃ પુનઃ યાદી આપવી પડે છે કે જ્યાં સુધી ગાય માતાઓની કતલ આપણાજ પાદરમાં થતી હોય ત્યાં સુધી ગાયોના પાલક એ ગોપાલની જયતી અર્થે પૂજા ઉજવવી ઘટે ખરેખર આજે કૃષ્ણની ક્ષિત્તિ તો ન જોવી ઘટે પણ કતલખાનાના દ્રશ્યો જોવા ઘટે કે જ્યાં એ પવિત્ર, નિર્દોષ અને અતિ ઉપયોગી પશુઓના રક્તપ્રવાહો રેલાઈ રહ્યા છે, એ શોષિતનીનદીઓ, હાડકાના ગજ અને માસના ઢગલા એ બધું જોયા પછી તમારી આખો ખુલ્લો અને અનુકંપાના, દયાના અને અહિંસાના વાસ્તવિક સ્વરૂપને સમજવાની તમોને તક મળે એમ ઈચ્છુ છું આ બધું હું એમને કહી રહ્યો છું કે જેનામાં ધાર્મિકતા છે, ભક્તિ છે, પ્રાણીપ્રેમ છે, છતાં આજે જેમનું સુકાન ઉત્તરા માર્ગ પર ફોરાઈ રહ્યું છે ભાઈઓ ! ભક્તિનું રહસ્ય સમજો-જયતીના ઉદ્દેશને સમજો અભયદાનનું રૂપ

આ વાત તો હું તમારા ઉપકારકના ઉપકારને સભારી તેનો બદલો વાળવાની જ કહુ છું શ્રી ગોપાલ તો ત્યાંસુધી કહે છે કે જીવમાત્ર સાથે મિત્રતા રાખો, અને તે ભગવાનની

અહિંસાની વ્યાખ્યા તો ત્યાસુધી જાડી અને દુર્ગંધી
પડેલ છે કે શત્રુ પ્રત્યે પણ મિત્રભાવથી અને
સેવાભાવથી વર્તવું ઘટે જે હિંમા ઝરતો નથી અને જોઈ
પણ શકતો નથી, તે અહિંસક છે કારણ કે વસ્તુતઃ
પ્રેમ એ એવી પવિત્ર વસ્તુ છે કે દ્વેષ, વૈર, અને ઝેર એ
શત્રુ તે અમૃતમા સ્વચ્છ અને નિર્વિકાર બની રહે છે
એક દૃષ્ટાંત

એકદા દારિકા નગરીના એક મહોત્તલામા વિપધર
જગી સર્પ નીકળેલો તે જોતા વારજ ત્યાના લોકો એક
વિષ થઈ ગયા અને દૂર રહીને પથર વગેરે ફેંકી માનવા
લાગ્યા

સર્પ ત્રાસથી પીડાઈ રહ્યો હતો તેવામા એક વિશ્વળધુ
તની ભાવનાથી રંગાયેલો વીર આવી પહોંચ્યો. તેણે તેમને
મરતા લોકોને અટકાવા માડ્યા ત્યારે તેમાનો એક જણ
તુલજ બોલી ઉઠ્યો કે બાઈ! જાન કરા એરી જમાયા
જાના દિકરા હો તો આને તમારે ઘેર જ લઈ જાઓ અને
સેવા કરો. લોકોએ તો શુભામા જ રહ્યું, પણ તે જમાય
માણસે તો તુલજ પોતાનો બોલો પાવડી ગર્ભને લઈ
લીધો સાચા અહિંસક કે દયાપ્રેમી થીયને માટે આ કર્મ
અસંભવિત વસ્તુ નથી હમણા જ મદામાજીએ ૭૫૫ ગર્ભ-
ને નિર્લંચતાપૂર્વક ગમે વિદાગ્યાનો નાશબુદ બનાવ
“હરિજનજધુ” મા આ ચો દસો

અર્પ જેવા પ્રાણીને પણ જનુ નાન દાવ ફે, નેમાં
વિષ હોય કે

શક છે તેપ્રાણી તેને જરાય ઠરડયું નહિ અને તે વીર એ સર્પને ગામ બહાર લઈ જઈને વગડામા મૂકી આવ્યો. જ્યારે તે ગામમા પાછો ર્યો ત્યારે પ્રથમથી એ દસ્ત જોનાર ડોર એક ધનાઢયે કહ્યું કે “ભાઈ! આ જીવ જાવવાનું પુણ્ય મને આપ અને જાલામા તું માગે તે તને ધન આપું

પેલો માણસ તો પ્રમાણિક જ હતો, તેને વધારે બપો ન હતું અને ઓછું લેવું નહોતું તેણે કહ્યું - આ મોઢાને તો આપણે ન ઝાલી શકીએ એ તો ડોર જાને વસ્તુ પામે તો પુરુષ હોય તેજ કરી ગઈ તેમ વિચારીને યુધિષ્ઠિર પાસે ગયા, અને ન્યાય તોળવાની અરજ કરી શ્રી યુધિષ્ઠિરે પણ એ ન્યાય તોળવામા અસમર્થતા જતાવ અને તેઓ જાને બ્રહ્મ ભગવાન કૃષ્ણ પામે ગયા શ્રી કૃષ્ણચક્રે કહ્યું કે ધન અને ધર્મ જાને વસ્તુ જ બિન ધર્મ એ અતરની વસ્તુ છે અને ધન જાહારની વસ્તુ અતરની અને જાહારની વસ્તુની તુલના ન જ હોઈ શકે તે હતા ધનાઢયે કિંમત આકવાની માગણી કરી ત્યારે તેના જવાબમા શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું -

यो दद्यात् फाद्यना मेघ एतस्मा चेव यमुधरा ।
एकस्य जीवित दद्यात् न च तुल्य युधिष्ठिर ! ॥

હે યુધિષ્ઠિર! કદાચ ડોર યુવર્ણનો મેઘ આપી કિંવા આખી પૃથ્વીનું દાન કરે તોપણ એક જીવના જીવન દાનની તુલનામા તે દાન કદી આવી શકે નહિ આ કથ

માલગી પેલો લક્ષ્મીવાન તો ઠડો જ થઈ ગયો બધુઓ !
 ઝેરી જ તુને જીવનદાન આપવાની જ્યારે આટલું કળ પ્રાપ્ત
 વાય તો પછી હજારો મનુષ્યોને જીવાડનાર એ ઉપયોગી
 જનવરના જીવનદાનનું કેટલું મોટું ફળ મળે ? તે તમે
 પોતે જ વિચારો

બન્ને સાધના

દુધાળા પશુઓને જીવનદાન આપવાથી, ગોપાલન
 કરવાથી અને ગાયોને આશ્રય આપવાથી એક તો આપણે
 ગોપાલના સુપુત્ર બનીએ અને ધનનો પણ સદુપયોગ વાય
 ધન ઠેકાણે પડે અને ગાયોની મેવા વાય ડેવી અપદ
 અને મરમ વસ્તુ છે ? ઢેલલાક શ્રીમતોને પોતાના ફૂપીઆ
 લેખે લગાડવા માટે ટ્રસ્ટીઓ નીમવા પડે છે, ચેરીટેબલ
 ટ્રસ્ટ કરવા પડે છે, વીલ કરી જવા પડે છે તેને બદલે
 આ રીતે પોતાનાજ સ્વહસ્તે અડાળે મરણને શગળ ચતા
 હજારો-લાખો જનવરોને બચાવી શકાયે આ રીતે જનન-
 વરો બચાયે અને પોતાની મૂઠી દ્વારા મહત્ત્વ પુણ્ય ઉપાર્જન
 કરી શકાયે

જૈનો કે વૈષ્ણવો તીર્થયાત્રા માટે મઘ કાઢે તે કરતા
 આજે કલ્લ ચતા લાખો દુધાળા જનવરોને કાળના અપા-
 દાથી બચાવી તે જનવરોનો મઘ ઢાઢે તો ભગવાન
 કૃપાશરેવ અને શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર બન્નેની પ્રમત્ત ભક્તિ થાય
 ભગવાન મહાવીરે ફરમાવ્યું છે કે—

एव नु नाणिणो सारं ज न हिंसद् किंचण

સાની પુરુષોના ઉપદેશનું માળણુજ એ છે કે સાચી દયાના આરાધક બનવું જેના હૃદયમા વીરતા ભરી દયા નથી તે ભક્ત તો શું પણ માણુસજ શાનો? પ્રાણી-માત્રની સેવા તેજ પ્રબુભક્તિ

પરકાજ કદ ઉઠાવતા, સત્યો ખરા સમજાવતા,
સેવા સમાજ બનાવતા, મૃત્યુ યયું તો શું યયું?

સેવા એ ભક્તિ શા માટે ?

ભગવાન મહાવીરે કહ્યું છે કે સર્વં જીવોને જીવન પ્રિય છે, સુખ પ્રિય છે માટે તમોને સુખ જોઈએ તો બીજાને બચાવો, બીજાની રક્ષા કરો પ્રાણના ભોગે જે બીજાનું રક્ષણ કરે છે તેજ સાચો ભક્ત છે

તમે બહુ બહુ ગાય માતાના ગીત ગાઓ કે ભજન કરો તેમા કાઈ તેની સેવા નથી સેવા તો તેના રક્ષણમા છે [અહિંસાનુ રહસ્ય નહિ સમજનારા મૂખ માણુસો પોતે કોઈનો વધ ન કરે એટલેથી જ પોતાની જાતને અહિંસક માની હો છે અને ભગવાનના ભજનો ગાઈને કે બાદા પૂજા કરીને પોતાને કૃતકૃત્ય અને પૂર્ણ ભક્ત માની બેસે છે આ જાતની મૂખતાએ વધુમા વધુ જો કયાય પણ તુકશાન કર્યું હોય તો તે ભારતમાજ એક તરફથી ભગવાનના ભક્ત ગણાવુ અને બીજી તરફ ભગવાનના હણાતા બાળકો તરફ બેદરકાર રહેવું આ તે કઈ જાતની ભક્તિ? જરા ઊડાણથી [ચતવજો]

આ વાત તો તદ્દન સ્પષ્ટ છે છતાં તમોને એક નાના દષ્ટાંતથી વિશેષ સમજાવું

એક મહારાજાએ એક ગુનેગારને કોઈ અપરાધને લીધે ફાંસીની શિક્ષા ફરમાવેલી તે કાળમા ફાંસીના શિક્ષા પાત્રને ફાંસીએ ચડાવતા પહેલા લાલ ઠપકા અને કરેણી માળા પહેરાવી આખા ગામમા ફેરવવામા આવતો.

તે ગુનેગાર ગામમા ફરતો ફરતો રાજમહેલ પાસે આવ્યો ત્યાં આવતા જ એક રાણીને માનવહૃદય સુલભ દયા આવી અને ત્યાં તેણે તેને એક દિવસ માટે બચાવી લેવાની મહારાજા પાસે માગણી કરી મહારાજાએ રાણીનું વચન મનમાન બળવી તેમ કરવા કબુલ કર્યું તેણીએ તે ગુનેગારને પોતાના મહેલમા બોલાવીને નવડાવ્યો, મિત્રમિત્ર પ્રકારની વાનીઓ નિપજાવી પ્રેમપૂર્વક જમાડ્યો અને અનેક વસ્ત્ર તથા આભૂષણોથી અલકૃત કર્યો.

બીજે દિવસે બીજી રાણીએ પણ એક દિન બચાવવાનું વચન માગ્યું રીતિ તો આજ સ્વીકારી પણ ફેર એટલો જ કે તેણે કંઈક પહેલી રાણી કરતાં વિશેષ મેવા કરી ત્યારબાદ ત્રીજી રાણી માટે પણ તેણે જ એવું કર્યું.

તે મહારાજાને ચાર પટરાણીઓ હતી તેમાં ત્રણ મહારાણીઓએ આ રીતે એક એક દિવસ ગુનેગારને બચાવી લીધો અને અધિકાધિકારી, છેલ્લો વારો ચોથી રાણીનો આવ્યો તેણે પ્રથમજ માગી લીધું કે આપ વિચાર કરો મને આપને મહારાજાએ કહ્યું “ઘણી ખુશ હોય તે માગો” તેણે કહ્યું-મારી એ મા

અભય કરો—મૃતદંડની શિક્ષા માફ કરો મહારાજાએ તેમ કર્યું અને તેને સુક્રિત આપી તે રાણીએ તેને જમાડયે નહિ અને ઘેર બોલાવ્યોય નહિ, આથી ત્રણે મહારાણીઓ એકઠી થઈ તેની મશ્કરી કરવા લાગી કે વાહ રે વાહ ! પટગણી હોવા છતાં તેણે તે બિચારાને જરાય મોજ ન કરાવી અને કંઈ ખરચ્યું નહિ આમા તેણે કર્યું છે શું ?

આ વાત સાંભળી મહારાજાએ આ આગ પટગણીઓમા સૌથી વધુ સેવા કેણે બજાવી ? તે જનતાને સમજાવવા ખાતર ખૂદ તે ગુનેગારને જ બોલાવી મગાવ્યો જ્યારે “ મા ત્યારે મહારાણીઓમા વધુ સેવા કેણે બજાવી ? ” એમ પૂછવામા આવ્યું ત્યારે તેણે ચોથીને જ પ્રાધાન્ય આપ્યું આ જોઈ ત્રણે રાણીઓને બહુ આશ્ચર્ય થયું પરંતુ ગુનેગારે પોતેજ આ વસ્તુને સ્પષ્ટ સમજાવી કે જ્યાં સુધી મારે માથે મૃત્યુનો ભય હતો ત્યાં સુધી લોગ, વસ્ત્ર, આભૂષણ કે લોજન જરા પણ સુખકર નહોતું મારે મન તે વિલાસો નીરમ અને દુઃખરૂપ હતો જ્યારે મૃત્યુનો ભય ગયો ત્યારે મને સુકો રોટલો પણ અમૃત રૂપ વયો.

આ દૃષ્ટાંત ઉપરથી તમારે ખૂબ ખૂબ મનજવાનું છે જ્યાં સુધી આ ભારતમા પ્રાણીઘાતક અનેક કતલખાનાઓ ચાલતા હોય ત્યાં સુધી જનવરોને નિભયતા ડ્યાથી હોય ? અને મુખર્ષીની તો વાત જ ઝેડી દો તે જનવરોના ગવણી માલિકો જ્યાં સુધી તે મીઠું મીઠું દૂધ આપે ત્યાં સુધી

પૂજ સરસ અને સુંદર ખવડાવે પણ જ્યાં દૂધ ઘટયું
 ને વસુકી જાય ત્યાં તેને માથે મૃત્યુનો લય તો ઉભો ને
 ઉભોજ છે પણ તેમા જિયારા ગવલીઓનોયે શો દોષ ?
 તેનો ઘણીવાર એવી ડપરી મિથિ થાય છે કે તેમ
 કયા વિના ખીન્ને કપાય રહેતો નથી ઘણા જિયારા માંવ
 ગરીબ હોય છે અને તેથી જ્યાં સુધી ફરી દૂધ ન આપે
 ત્યાં સુધી તેને પાણી પોષી શકે તેવી તેમનામા શક્તિ
 હોતી નથી તેમાના ઘણાએ ઢરણ અવાજેથી આજે કહે છે
 કે અમારા પ્રાણપ્રિય જાનવરોનો જો ટોઈ દયાપ્રેમી હાથ
 ધરે તો અમો ખહુ અદ્ય ધનમા આપી દઈએ

આ કરુણ અને દર્દી અવાજને ટોઈ સાંભળે છે કે ? શુ આ
 નાની સુની અને સરલ જાળતને હાથ ધરવી તે ઢાંરને તમે
 અશક્ય માનો છો ? એક વ્યક્તિ કદાચ સીધી રીતે મવત્ર ન
 પહોચી વળે તો તમે એક ચોક્કસ વ્યવસ્થા નક્કી કરો
 અને તમારા આર્યત્વને અજવાળો

હવે ગોપાલનની સંસ્થામા તમારું ધન રોકો, અને
 ગોપાલની માચી ભક્તિ ખબરો ટીલુ ડગી લેવાથી, કુદકા
 મારવાથી કે ચુરમાના લાડૂ ખાવાથી જન્માષ્ટમી નહિ
 ઉજવાય ! ગોકુલઆષ્ટમી ઉજવવા માટે હવેતો તમારે ઘેર
 ઘેર ગોકુલ વમાવવા પરશે ઘેર ઘેર ગોકુલ હશે ત્યારેજ
 ગોકુળ આષ્ટમી સાચી રીતે ઉજવી ગણાશે અને ત્યાં જ
 શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર પ્રમન થશે આજે જ્યાં કલ્પજાનામાથી
 દારમી ચીસો કાને અથડાય છે, લોહીની નીકા વહે છે
 ત્યાં ગોપાલ ભક્તોથી જન્માષ્ટમીના લાડૂ કેમ ઉડાવાય ?

આવી જન્માટ્મીની ઉજવણીએ આપણા ગોપાલને જરાયે નથી બમતી દરેક ગોપાલભક્ત અને દયાપ્રેમી માટે આ વસ્તુ સહે સહે વિચારવા લાયક છે

આખ ઉધાડો

હું તો મારું છું કે તમો આજે આનંદાથે આ દરેક જુઓ તે કરતા તમારી સામે રાક્ષસ જેવા ચાલી રહેલા વાદરા અને કુલ્હાના કસાઈખાના જુઓ એ વધુ યોગ્ય છે તે બેવાથી ગોપાલની આજ્ઞાનું તમને સાચું સ્મરણ થયે

એ પુત્ર અને મદમાતી સખ્યાબધ ગાયો અને બેસા કેવી રીતે કપાય છે? કેમ મરે છે? કેવા તેના બેહાલ થાય છે? જેના દૂધ પર તમો નબ્યા, મોટા થયા તે તમારી ધાવમાતાના એ હાલ જોઈ તમારા કલેજા કે પી ઉઠ્યો ખરો વૈષ્ણવ, ખરો જૈન, ખરો ઇસ્લામ ભક્ત કે ખરો ક્રિશ્ચિયન કેને કહેવાય છે તે તમો જાણો છો ?

મહાભક્ત શ્રી નરસિંહ મહેતાના એક સર્વવ્યાપી ભજનનો ભાવ વિચારવાથી તમોને તે બરાબર સમજાઈ રહેશે જુઓ તેઓશ્રી શું કહે છે

વૈષ્ણવ જન તો તેને કહીએ, જે પીડ પરાઈ જાણે રે
પર હું ખે ઉપકાર કરે પણ, મન અભિમાન ન આણે રે

જની જન પણ તેને કહીએ, જે પીડ
, શૈવી જન પણ તેને કહીએ, જે પીડ

ઈસ્લામી જન તેને કહીએ, જે પીડ
 પાશ્વી જન પણ તેને કહીએ, જે પીડ
 હિંદુ જન તો તેને કહીએ, જે પીડ
 ખ્રિસ્તી જન પણ તેને કહીએ, જે પીડ

પરપીડાને જે યથાર્થ જાણે, પારકાના હુ જો દેખી જે
 દુઃખી વાય અને પોતાથી જનતું કરી છૂટે તેજ વેળાવ, તેજ
 જૈન, તેજ હિંદુ, તેજ માચો ઈસ્લામી અને તેજ ખ્રિસ્તી
 દિશિયન આવા આવા બીજા પણ ઘણાએ ઉત્તમ ગુણો
 જીવન વ્યાપી બને ત્યારેજ ભક્ત બની શકાય પરંતુ
 સૌથી પહેલું સ્થાન પરપીડાહરણ છે તે કોઈ ન જાણે
 પરપીડા હરણપછી જ બીજી વાત પર આગળ વધજો
 પહેલા પગથીઆ પર પગ ન મૂકતા પાચમે પગથીએ
 કેડકો મારવા જશે તો પછડાયો

પરપીડાહરણ ક્યારે થઈ શકે છે ? અને કોણ કરી
 શકે છે ? તે તમો જાણો છો ? લોગ આખ્યા વિના તે
 નથી જ જનતું કઈ પણ લોગ આખ્યા વિના ભક્તિ પણ
 ક્યા મુલલ છે ?

હરિનો મારગ છે શ્રાવણ, નહિ કાયરનું કામ જો
 પ્રથમ પહેલા મસ્તક મૂકી, વળતી લેવું નામ

શિર મૂક્યા વિના લક્ષ્મિ થઈજ ન શકે આટલી તૈયારી કેળવ્યા પછી જ લક્ષ્મી ધની શકાય માટે જે ભારતમા એ શ્રી કૃષ્ણચક્રે વૈશ્યનો ધર્મ અને પોતાની પ્રાણ પ્રિય વસ્તુ ગોસેવાના ડિંડિમ નાહો પોકાર્યા હતા, તેજ ભારતમા આજે ગોધન નષ્ટ થઈ રહ્યું છે, અને પ્રાણના પ્રાણ પ્રેરનારી એ ચેતનાશક્તિ ક્ષીણ થતી જાય છે તેની જન્મા જટમીના દિવસે પુન પુન ચાદ રાખો, એજ જયતી ઉજવવાનું રહસ્ય છે એમ મમળે એટલું મસ્મરણ કગવી વિરમુ મુ

ૐ શાન્તિ

કવિવર્ય પરિત મહાગજ શ્રી નાનવ્યદ્રહ સ્વામી વિરચિત તથા મપાદિત સંસ્તુ સાહિત્ય

મામાનિક સ્વરૂપ આરૂપિ ળીછ, કિમત ૧૫ માના
 જેમ નાદર્શ સામાયિકનો મુદ્ર અને સુરોડ ખ્યાલ આગેલ છે
 મલ પ્રેરોત્તર કુમુભાવતી માત્રિણી ળીછ, કિમત ૧૫ માના
 મનવનના સિક્કોનો નામાન્ય પરિવય આપતા ૥ ૨ માનો
 જયવધી વિશ્યાવર્ધને ૧૩૨ નતોર મગે
 મુખેય સગીનમાળા શા ૧-૨- ૩૨ે દાન વિશીકમા ની
 મુખેય સગીનમાળા શા ૧ નીતે, આત્રિણી પોથી, કિમત ૧૫ માના
 જેમા સોસમો ૧૬ મીનો, મળનો પદો અને નાયનોનો મુદ્ર સુમદ છે
 મુખેય કુમુભાવસિ માત્રિણી ળીછ, કિમત ૧૨ે માના
 નિત્યપદન ૧૨૫ હાથક કપદેતરચનામનો અને પદો
 મિમેશન શાન ૧-૨-૩ ૩૨ે, આત્રિણી ળીછ, કિમત ૧૫ માના
 સમાજમુસારના દરેક પ્રશ્ન કપ રચારેલા સવાદો બારણો અને
 નાયનોનો સમ્રદ
 નેત્ર સિદ્ધાત પાઠમાળા મૂળપાઠ, માત્રિણી ળીછ કિમત માત્ર માના
 જેમા શ્રી દશવૈક સિમ્બુત, શ્રી દનગ યયનસૂત્ર ૮ ૧૫ તથા સ્તોત્ર-
 સમ્રદ અને તત્ત્વાયમૂત્રનો ૧૫ સમાવય ૭ ૧ છે
 નેત્ર સિદ્ધાત પાઠમાળા માત્રિણી પદેના, જેમા શ્રી મર્વકાલિકાસૂત્ર તથા
 શ્રી હતરા યયનસૂત્ર મૂળની આ ૧ સાથે ૪ મન્દૂન દાયા અને
 સ્તોત્રસમ્રદ ૧૦૨ દોવા છતા કિમત માત્ર ૧૨ે પિયા રાખેલ છે
 નેત્ર સિદ્ધાત પ્રકરણગ્રંથ આરૂપિ ળીછ, કિમત એક રૂપિયા
 જેમા કપયોગી પાત્રીસ પ્રકગઓનો સમ્રદ છે સાચી લિપિ
 ઉત્તરાધ્યયન મુત્રની ૮૮ કયાઓ આરૂપિ ળીછ, કિમત બાક માત્ર
 જેમા ઉત્તરાધ્યયનમાના પ્રસંગોન લાત્રી કયાઓનો સમ્રદ છે
 મામાનિક પ્રનિકમળ કિમત ચાર માના
 મળ અને અર્ધગુણિત કપયોગી દશીકતોથી બર ૧૨
 ૪ દસરૂપ આરૂપિ ળીછ, કિમત ત્રણ માના
 અનેક રસિક હશે અને સ્તોત્રો અદિત

દરેક ધર્મને માન્ય અને દરેક વ્યક્તિને ગ્રાહ્ય
સાર્વજનિક સંસ્થા સાહિત્ય

આધ્યાત્મિક પ્રમુખ ધાવણી તથા ખડ સાથે આવૃત્તિ ત્રીજી
લેખક છાટાલાલ દોશવન સુરેશ્વર જેમા જીવન મરણ આત્મા,
પરમાત્મા અને જનન સમયની તાત્વિક "લેખોનો સુંદર સંગ્રહ"
કાવન સાહિત્ય પાકું બોલતું સંગ્રહ પૂરું ૩૦ ફરમાનું દળદાર પુસ્તક
દોષા છતાં કિંમત માત્ર બાર જ આના

આધ્યાત્મિક ભજન પદ્ય પુષ્પમાળા આવૃત્તિ ત્રીજી
જેમા અતિ પ્રસિદ્ધ મદદાત્માઓ ભક્તો કવિઓ અને સાક્ષરોના
ચૂંટી કાઢેલા ૮૫૫ પદોનો સંગ્રહ છે લગભગ ૬૦૦ પાના સંગ્રહ
બોલનપદ્યપુષ્પિકા આવૃત્તિ ત્રીજી કિંમત દોઢ રૂપિયા
જેમા મદદાત્માઓ નાનચદ્રલ સ્વામીના રચેલા પદોમાથી ચૂંટી
કાઢેલા ૩૦૦ પદોનો અલગ સંગ્રહ છે પૂજ્ય સખ્યા ૨૫૧

સંસ્કૃત કાવ્યાનુક્રમ ભા ૧ લો આવૃત્તિ બીજી કિંમત બે આના
અતિપ્રસિદ્ધ ૩૭૭ શ્લોકોનો સંગ્રહ
કાઢેલા કાવ્યાનુક્રમ ભા ૨-૩ નો આવૃત્તિ પદેલી કિંમત બાર આના
જેમા ચૂંટી કાઢેલા જ્ઞાન વૈરાગ્ય અને ઉપદેશના લગભગ ૧૦૩૭
શ્લોકો ગુજરાતી ભાષાનાર સાથે આપેલા છે

આદર્શ જીવનનો આવૃત્તિ ત્રીજી કિંમત ચાર આના
જેમા આદ્ય પ્રતી આદર્શ જી, આદર્શ માતાની અસરકારક તથા
કથાઓ છે
નમીરાજ આવૃત્તિ બીજી કિંમત ચાર આના
આદર્શ ત્યાગ અને આદ્ય ગૃહસ્થના પ્રમુખ સમજાવતી જા જો
સાદની કવયથી લખાયેલી રસમયી નવલકથા
આવૃત્તિ બીજી કિંમત દો આનો, સુરેશ્વરજીન
જોએના સાચા સ્વાદકાર તરીકે સુંદર ઉદ્દેશ્યન.

દરેક પુસ્તકનું દપાલમાય અલગ સમજનું
રેટના મળનાનું ઠેકાણું —
કાર્યવાહક • શ્રી અમરમર જૈન વિદ્યાશાળા
લોબડી, કાઠિયાવાડ

